

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897. Första Kammaren. N:o 22.

Torsdagen den 22 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Annerstedt* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning till Hvetlanda bysamhälle af viss del utaf förra häradshöfdingebostället 1 mantal Hvetlanda Thomas- och Kullagården n:is 4 och 6 i Jönköpings län; och

2:o) angående försäljning till Vexjö stad af mark, hörande till förra landshöfdingebostället Kronobergs kungsgård n:o 1 om 3 mantal i Kronobergs län.

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtanden:

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om beräkning i vissa fall af tid, som afses i förordningen angående patent, i lagen om skydd för varumärken och i lagen om skydd för vissa mönster och modeller;

n:o 49, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till viss ändring i förordningen angående inteckning i fast egendom m. m.; och

n:o 50, i anledning af väckta motioner om lagstiftningsåtgärder till skydd för arbetsaftal och om slitande af tvister mellan arbetsgifvare och arbetstagare genom skiljemän.

Herr Cavalli erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr Bruzelius har i telegram till mig anhållit, att jag måtte för kammaren tillkännagifva, att han, på grund af inträffadt dödsfall inom sin familj, är förhindrad att i dag komma tillstädes i kammaren.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 44, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, chefen för Sveriges geologiska undersökning, extra ordinarie professoren Otto Martin Torell må från och med månaden näst efter den, hvarunder han från sin befattning såsom chef för berörda undersökning afgår, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 5,000 kronor.
röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att chefen för Sveriges geologiska undersökning, extra ordinarie professoren Otto Martin Torell berättigats att från och med månaden näst efter den, hvarunder han från sin befattning såsom chef för berörda undersökning afgår, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 4,500 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 113;

Nej — 25.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 255, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 75 ja och 144 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 188 ja och 169 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 44, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, å allmänna indragningsstaten må uppföras årlig pension till belopp af 1,500 kronor åt lärarinnan i teckning vid

allmänna läroverket i Strengnäs Edla Amanda Nortun, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken hon erhåller afsked från sin tjenst, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen medgifvit, att å allmänna indragningsstaten må uppföras årlig pension till belopp af 1,000 kronor åt lärarinnan i teckning vid allmänna läroverket i Strengnäs Edla Amanda Nortun, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken hon erhåller afsked från sin tjenst.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 103;

Nej — 34.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 256, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 70 ja och 151 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 173 ja och 185 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 44, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts framställning, myntgravören vid myntverket Lea Ahlborn, född Lundgren, må från och med månaden näst efter den, under hvilken hon erhåller afsked från myntgravörsbefattningen, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 2,700 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning af Riksdagen på det sätt bifallits, att Riksdagen medgifvit, att myntgravören vid myntverket Lea Ahlborn, född Lundgren, må från och med månaden näst efter den, under hvilken hon erhåller afsked från myntgravörsbefattningen, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 2,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 108;

Nej — 27.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 257, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 62 ja och 155 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 170 ja och 182 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bankoutskottet i dess memorial n:o 9, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen fastställer följande aflöningsstater att tillämpas från och med 1898 års början för tjänstemännen och vaktbetjeningen vid riksbankens nedannämnda afdelningskontor, nemligen:

A (grupp 1)

vid kontoret i *Jönköping*:

<i>Kamreraren</i> , lön	kronor 2,000: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom kamrerare vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 500 kronor och efter 10 års med ytterligare 500 kronor, samt tjänstgöringspenningar	» 1,250: —
och kassavårdarearfvode	» 750: —
<i>Kassören</i> , lön	» 1,600: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom kassör vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 400 kronor och efter 10 års med ytterligare 400 kronor, samt tjänstgöringspenningar	» 800: —
och misräkningspenningar	» 600: —

<i>Registratorn, tillika bokhållare, lön</i>	kronor 1,300: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom registrator vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 400 kronor, samt tjänstgöringspenningar	» 700: —
<i>Ombudsmannen, lön</i>	» 800: —
<i>Vaktbetjenten, lön</i>	» 400: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst och derunder ådagalagdt välförhållande kan höjas med 100 kronor, tjänstgöringspenningar	» 200: —
jemte fri bostad och vedbrand.	

B (grupp 1)vid kontoret i *Karlstad*:*Kamreraren* — — — (lika med A) — — — och vedbrand.**C (grupp 1)**vid kontoret i *Örebro*:*Kamreraren* — — — (lika med A) — — — och vedbrand.**D (grupp 2)**vid kontoret i *Falun*:

<i>Kamreraren, lön</i>	kronor 2,000: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom kamrerare vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 500 kronor och efter 10 års med ytterligare 500 kronor, samt tjänstgöringspenningar	» 1,200: —
och kassavårdarearfvode	» 600: —
<i>Kassören, lön</i>	» 1,500: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom kassör vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 400 kronor och efter 10 års med ytterligare 400 kronor, samt tjänstgöringspenningar	» 700: —
och misräkningspenningar	» 600: —
<i>Registratorn, tillika bokhållare, lön</i>	» 1,200: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom registrator vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 400 kronor, samt tjänstgöringspenningar	» 600: —
<i>Ombudsmannen, lön</i>	» 800: —

<i>Vaktbetjenten</i> , lön	kronor	400: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjenst och derunder ådagalagdt välförhållande kan höjas med 100 kronor,		
tjenstgöringspenningar	»	200: —
jemte fri bostad och vedbrand.		

E (grupp 2)

vid kontoret i *Hernösand*:

Kamreraren — — — (lika med *D*) — — — och vedbrand.

F (grupp 2)

vid kontoret i *Luleå*:

Kamreraren — — — (lika med *D*) — — — och vedbrand.

G (grupp 2)

vid kontoret i *Östersund*:

Kamreraren — — — (lika med *D*) — — — och vedbrand.

H (grupp 3)

vid kontoret i *Kalmar*:

<i>Kamreraren</i> , lön	kronor	2,000: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjenst såsom kamrerare vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 500 kronor och efter 10 års med ytterligare 500 kronor, samt tjenstgöringspenningar	»	1,200: —
och kassavårdarearfvode	»	600: —
<i>Kassören</i> , lön	»	1,500: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjenst såsom kassör vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 400 kronor och efter 10 års med ytterligare 400 kronor, samt tjenstgöringspenningar	»	700: —
och misräkningspenningar	»	600: —
<i>Ombudsmannen</i> , lön	»	800: —
<i>Vaktbetjenten</i> , lön	»	400: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjenst och derunder ådagalagdt välförhållande kan höjas med 100 kronor, tjenstgöringspenningar	»	200: —
jemte fri bostad och vedbrand.		

I (grupp 3)

vid kontoret i *Vexjö*:

Kamreraren — — — (lika med *H*) — — — och vedbrand.

K (grupp 4)
vid kontoret i *Linköping*:

<i>Kamreraren</i> , lön	kronor 1,800: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom kamrerare vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 500 kronor och efter 10 års med ytterligare 500 kronor, samt tjänstgöringspenningar	» 800: —
och kassavårdarearfvode	» 600: —
<i>Kassören</i> , lön	» 1,400: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom kassör vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 400 kronor och efter 10 års med ytterligare 400 kronor, samt tjänstgöringspenningar	» 700: —
och misräkningspenningar	» 500: —
<i>Ombudsmannen</i> , lön	» 600: —
<i>Vaktbetjenten</i> , lön	» 400: —
hvilket belopp efter fem års ordinarie tjänst och derunder ådagalagdt välförhållande kan höjas med 100 kronor, tjänstgöringspenningar	» 200: —
jemte fri bostad och vedbrand.	

L (grupp 4)
vid kontoret i *Mariestad*:

Kamreraren — — — (lika med *K*) — — — och vedbrand.

M (grupp 4)
vid kontoret i *Umeå*:

Kamreraren — — — (lika med *K*) — — — och vedbrand.

N (grupp 4)
vid kontoret i *Visby*:

Kamreraren — — — (lika med *K*) — — — och vedbrand.

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Andra Kammararens beslut, fastställt följande aflöningsstater att tillämpas från och med 1898 års början för tjänstemännen och vaktbetjeningen vid riksbankens nedannämnda afdelningskontor, nemligen:

A (grupp 1)
vid kontoret i *Jönköping*:

<i>Kamreraren</i> , lön	kronor 1,800: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjenst såsom kamrerare vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 500 kronor och efter 10 års med ytterligare 500 kronor, samt tjenstgöringspenningar	» 1,200: —
och kassavårdarearfvode	» 600: —
<i>Kassören</i> , lön	» 1,400: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjenst såsom kassör vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 400 kronor och efter 10 års med ytterligare 400 kronor, samt tjenstgöringspenningar	» 800: —
och misräkningspenningar	» 600: —
<i>Registratorn, tillika bokhållare</i> , lön	» 1,300: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjenst såsom registrator vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 400 kronor, samt tjenstgöringspenningar	» 700: —
<i>Ombudsmannen</i> , lön	» 800: —
<i>Vaktbetjenten</i> , lön	» 400: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjenst och derunder ådagalagdt välförhållande kan höjas med 100 kronor, tjenstgöringspenningar	» 200: —
jemte fri bostad och vedbrand.	

B (grupp 1)
vid kontoret i *Karlstad*:

Kamreraren — — — (lika med *A*) — — — och vedbrand.

C (grupp 1)
vid kontoret i *Örebro*:

Kamreraren — — — (lika med *A*) — — — och vedbrand.

D (grupp 2)
vid kontoret i *Falun*:

Kamreraren, lön .....

hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjenst såsom kamrerare vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 500 kronor och efter 10 års med ytterligare 500 kronor,	kronor 1,800: —
---	-----------------

samt tjänstgöringspenningar	kronor 1,000: —
och kassavårdarearfvode	» 600: —
<i>Kassören</i> , lön	» 1,300: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom kassör vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 400 kronor och efter 10 års med ytterligare 400 kronor,	
samt tjänstgöringspenningar	» 700: —
och missräkningspenningar	» 600: —
<i>Registratorn, tillika bokhållare</i> , lön	» 1,200: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom registrator vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 400 kronor,	
samt tjänstgöringspenningar	» 600: —
<i>Ombudsmannen</i> , lön	» 800: —
<i>Vaktbetjenten</i> , lön	» 400: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst och derunder ådagalagdt välförhållande kan höjas med 100 kronor,	
tjänstgöringspenningar	» 200: —
jemte fri bostad och vedbrand.	

E (grupp 2)vid kontoret i *Hernösand*:*Kamreraren* — — — (lika med *D*) — — — och vedbrand.**F (grupp 2)**vid kontoret i *Luleå*:*Kamreraren* — — — (lika med *D*) — — — och vedbrand.**G (grupp 2)**vid kontoret i *Östersund*:*Kamreraren* — — — (lika med *D*) — — — och vedbrand.**H (grupp 3)**vid kontoret i *Kalmar*:

<i>Kamreraren</i> , lön	kronor 1,800: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom kamrerare vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 500 kronor och efter 10 års med ytterligare 500 kronor,	
samt tjänstgöringspenningar	» 1,000: —
och kassavårdarearfvode	» 600: —
<i>Kassören</i> , lön	» 1,300: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst såsom kassör vid riksbankens afdelningskontor	

kan förhöjas med 400 kronor och efter 10 års med ytterligare 400 kronor, samt tjänstgöringspenningar	kronor	700: —
och missräkningspenningar	»	600: —
<i>Ombudsmannen</i> , lön	»	800: —
<i>Vaktbetjenten</i> , lön	»	400: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst och derunder ådagalagdt välförhållande kan höjas med 100 kronor, tjänstgöringspenningar	»	200: —
jemte fri bostad och vedbrand.		

I (grupp 3)

vid kontoret i *Vexjö*:*Kamreraren* — — — (lika med *H*) — — — och vedbrand.

K (grupp 4)

vid kontoret i *Linköping*:

<i>Kamreraren</i> , lön	kronor	1,800: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst så- som kamrerare vid riksbankens afdelnings- kontor kan förhöjas med 500 kronor och efter 10 års med ytterligare 500 kronor, samt tjänstgöringspenningar	»	800: —
och kassavårdarearfode	»	600: —
<i>Kassören</i> , lön	»	1,300: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst så- som kassör vid riksbankens afdelningskontor kan förhöjas med 400 kronor och efter 10 års med ytterligare 400 kronor, samt tjänstgöringspenningar	»	700: —
och missräkningspenningar	»	400: —
<i>Ombudsmannen</i> , lön	»	600: —
<i>Vaktbetjenten</i> , lön	»	400: —
hvilket belopp efter 5 års ordinarie tjänst och derunder ådagalagdt välförhållande kan höjas med 100 kronor, tjänstgöringspenningar	»	200: —
jemte fri bostad och vedbrand.		

L (grupp 4)

vid kontoret i *Mariestad*:*Kamreraren* — — — (lika med *K*) — — — och vedbrand.

M (grupp 4)

vid kontoret i *Umeå*:*Kamreraren* — — — (lika med *K*) — — — och vedbrand.

N (grupp 4)
vid kontoret i Visby:

Kamreraren — — — (lika med K) — — — och vedbrand.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 121;

Nej — 17.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 258, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 61 ja och 157 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 182 ja och 174 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bankoutskottet i dess memorial n:o 10 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att af riksbankens vinst för år 1896 ett belopp af 2,790,000 kronor öfverlemnas till statsverket, samt återstoden, 328,211 kronor 54 öre, för riksbanken bibehålles, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att af riksbankens vinst för år 1896 ett belopp af 1,800,000 kronor öfverlemnas till statsverket, och återstoden, 1,318,211 kronor 54 öre, för riksbanken bibehållas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 123;

Nej — 15.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 259, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröst-

ningen derstädes utfallit med 28 ja och 188 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 151 ja och 203 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bevillningsutskottet i dess memorial n:o 15, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill,
a) att *silke, rätt, ofärgadt*, skall vara tullfritt; och
b) att tullen för *silke, färgadt eller blekt*, skall nedsättas till 1 krona för kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att afslå såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 117;

Nej — 21.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 260, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 63 ja och 156 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 180 ja och 177 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Föredrogs å nyo och lades till handlingarna konstitutionsutskottets den 10 och 15 i denna månad bordlagda memorial n:o 7, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 10 och 15 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts

proposition angående tilläggs pensioner åt viss personal vid värfvade arméns disciplinkompani efter kompaniets upplösning.

*Ang. tilläggs-
pensioner åt
viss personal
vid värfvade
arméns disci-
plinkompani.*

Herr Kerfstedt: Mot statsutskottets utlåtande i förevarande punkt har jag tagit mig friheten att reservera mig. — Statsutskottet har, såsom herrarne af betänkandet kunna finna, gjort betydliga reduktioner i Kongl. Maj:ts förslag. De grunder, hvar på statsutskottet stödjer dessa reduktioner, förefalla mig icke antagliga. Statsutskottet säger, att »hänsyn bör tagas till de pensionsbelopp, hvilka tjensteinnehafvarne vid disciplinkompaniet skulle hafva kommit att uppbära, derest de hade kvarstannat i sin militära tjenst.» Detta anser jag icke vara tillämpligt på ifrågasatt tjänstemän. Ty de hafva icke liksom de flesta andra tjänstemän af samma kategori endast haft sina militära tjänsteförningar att uträtta, utan de hafva egnat hela sin uppmärksamhet och hela sitt arbete oafkortadt under en följd af år åt detta ingalunda lättstyrda disciplinkompani. Hvad särskildt chefen angår, har han i 30 års tid förestått disciplinkompaniet på ett berömvärdt sätt, och redogöraren Pettersson har i 20 års tid egnat sitt arbete åt samma kompani. Nu har statsutskottet för den förre oskäligt reducerat den af Kongl. Maj:t föreslagna tilläggs pensionen, och den senare har blifvit helt och hållet utesluten från tillgodonjutandet af sådan tilläggs pension utöfver den fanjunkare pension, som han redan nu uppbär. Dett anser jag vara i högsta grad obilligt. Af betänkandet ser man, att arméförvaltningen hade vida högre belopp att föreslå än dem, Kongl. Maj:t föreslagit. När man nu har tre alternativa förslag att välja på, arméförvaltningens, Kongl. Maj:ts eller statsutskottets, så anser jag medelvägen, eller den som Kongl. Maj:t har tagit, vara den lämpligaste, och på denna grund yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Falk: Såsom kammaren behagade finna af detta betänkande, har Kongl. Maj:t föreslagit, att chefen för disciplinkompaniet och två andra tjänstemän vid detsamma måtte vid kompaniets indragning komma i atnjutande af någon pension. för att såmedelst i någon mån utjemna den förlust, som de komma att lida, då de måste lemna sina nu innehafda befattningar. Chefen för disciplinkompaniet, majoren Gyllenhammar, har i en till Kongl. Maj:t stäld skrifvelse, som insändts af chefen för tredje arméfördelningen, anhållit, att efter kompaniets förestående indragning honom måtte tilldelas någon pensionsförhöjning. Arméfördelningschefen har tillstyrkt bifall till ansöknigen, med vitsord att »Gyllenhammar under sin långa tjenstetid på ett i alla afseenden förtjenstfullt sätt handhaft chefskapet vid berörda kompani.» Häröfver har arméförvaltningen afgifvit utlåtande; och den, som har tagit del af detta betänkande, torde finna, att arméförvaltningen synnerligen fördelaktigt yttrat sig rörande major Gyllenhammars sätt att handhafva chefskapet öfver disciplinkompaniet, samt slutar

Ang. tilläggs-
pensioner åt
viss personal
vid värfvade
arméns disci-
plinkompani.

(Forts.)

med att säga, att hans tjenstgöring är »förtjent af ett erkännande, hvadan arméförvaltningen funne sig böra på det varmaste tillstyrka bifall till ansökningsen.» Men arméförvaltningen har också funnit, att de två andra tjenstemännen, nemligen redogöraren, fanjunkaren Pettersson, och expeditionsofficeren, fanjunkaren Flach äfvenledes borde komma i åtnjutande af någon förhöjd pension. Vidare har statskontoret afgifvit utlåtande i ärendet samt instämt med arméförvaltningen, men med tillämpande af något förändrade grunder för pensionernas beräkande. Statskontoret har dock ansett fanjunkaren Flach böra uteslutas från förmånen af pensionsförhöjning, ty, såsom statskontoret säger, han har »endast i 33 år varit i statens tjenst». Ja, mine herrar, 33 år är väl icke så litet, då fråga är om en person, som nödgas lemna sin tjenst med en pension af blott 510 kr. Slutligen har statsutskottet utlätit sig i ärendet och kommit till en mycket besynnerlig slutsats. Utskottet säger, att »vid bedömande af ifrågasvarande framställning hänsyn bör tagas till de pensionsbelopp, hvilka tjensteinnehafvarne vid disciplinkompaniet skulle hafva kommit att uppbära, derest de hade kvarstannat i sin militära tjenst. Och då i sådant afseende Gyllenhammar, med hänsyn till det sätt, hvarpå han handhaft chefskapet för disciplinkompaniet, kan antagas hafva kommit att befordras till major», så bör, säger utskottet, hans pension begränsas till majorspension och han således ega att uppbära endast skilnaden deremellan och sin nu åtnjutna pension. Man skulle kunna fråga, på hvilken grund har statsutskottet egentligen antagit, att Gyllenhammar skulle stannat vid *majorsgraden*? Jag vet icke, hvad som skulle hindrat honom att befordras åtminstone till öfverste eller till och med till generalbefälhafvare och således få åtnjuta i förra fallet 4,500 och i senare fallet 6,000 kronor i pension. Hvad för öfrigt angår de två andra, Pettersson och Flach, så har utskottet ansett, att Pettersson som »näppeligen skulle kunnat avancera högre än till fanjunkarebeställning» icke bör erhålla någon pensionsförhöjning — och det resonnementet kan ju så till vida vara riktigt, som underofficerare i allmänhet icke vidare befordras — och att Flach antagligen skulle hafva befordrats till fanjunkare och därför borde komma i åtnjutande af fanjunkarepension. — Lika med den föregående talaren får jag säga, att jag icke på något vis kan godkänna en sådan argumentation, som statsutskottet här anför. Ty att man gifver sig ut på gissningarnes osäkra och sväfvande grund, då fråga är om att åt en person, som tjenat staten i nära 44 år, sasom Gyllenhammar, eller 33 år, sasom Flach, bestämman en pension, med hvilken han skall försörja sig och sin familj, sedan han beröfvats sin tjenstbefattning, det kan jag icke godkänna, och jag hoppas, att ej heller kammaren kan det.

Statskontoret åter har sökt tillämpa en helt annan princip, nemligen den, som är gällande vid bestämmande af pensioner från arméns pensionskassa och som i mer än 20 år varit tillämpad, eller att pension och fyllnadspension skall utgå med 80 procent

af innehafvande lön. Statskontoret har likväl ansett, att Flach icke borde komma i åtnjutande af någon pensionsförhöjning. Kongl. Maj:t deremot, som ansett, att alla tre ifrågavarande tjänstemän borde komma i åtnjutande af pensionsförhöjning, har, vid beräkandet af pensionernas storlek, tillämpat den grund, som statskontoret föreslagit och som jag hoppas, att också Första Kammaren måtte godkänna.

Jag ber att få instämma i den föregående talarens yrkande om afslag å utskottets hemställan och anhåller alltså, att kammaren, med afslag å statsutskottets betänkande, i hvad det skiljer sig från Kongl. Maj:ts förslag, måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag oförändradt.

Herr friherre von Otter: Dessa pensionsfrågor äro ju alltid mycket svåra att behandla, därför att man icke rimligtvis kan begära, att alla skola blifva belättna. Statsutskottet har vid sin behandling af frågan utgått från sjelfva sakförhållandet, hvilket är det, att vid denna institution varit anställda åtskilliga officerare och underofficerare, som haft sina platser på förordnande mot visst arfvode. Nu är det en allmän regel inom administrationen, att der en plats innehafves mot arfvode, så är innehafvaren af platsen, om den försvinner eller förändras, i och med detsamma af med sitt arfvode. Under sådana förhållanden skulle man kunna tycka, att om man velat gå fullt logiskt och följdriktigt till väga, skulle man afstyrkt beviljandet af ens något anslag till pensioner i detta fall. Men statsutskottet ansåg, att här förelåge särskilda skäl för bifall i någon mån, nemligen det billighetsskålet, att när dessa personer lemnade sin plats vid armén, så beräknade de att få behålla sina tjänster vid disciplinkompaniet en längre tid. När nu dessa tjänster blifvit indragna, så kan därför billigheten fordra, att dessa tjänstemän få någon tillökning i pension, en tillökning, som dock icke borde blifva större, än att de komma till samma pension, hvartill de kunna antagas hafva kommit, om de tjent ut sin tid vid armén. På dessa skäl var det som utskottet beslöt göra den hemställan, som här föreligger, i stället för om rent afslag; och jag fruktar, att det kan blifva ett farligt prejudikat, om Riksdagen nu skulle gifva pensioner, som vore grundade på arfvoden, för beställningar, som innehades endast på förordnande. Jag hemställer om bifall till statsutskottets förslag.

Herr vice talmannen: Alla de myndigheter, som yttrat sig i frågan, tyckas vara ense om, att den ifrågavarande personalen bör komma i åtnjutande af tilläggspension, men i afseende på beräkningsgrunder finnas icke mindre än tre olika sådana, först arméförvaltningens, som betraktar frågan ur billighetssynpunkt och fäster afseende å de ifrågavarande personernas inlagda förtjänster, vidare statskontorets, som anser, att här böra tillämpas samma grunder som vid bestämmandet af pension med fyllnads-

*Ang. tilläggs-
pensioner åt
viss personal
vid värfvade
arméns disci-
plinkompani.*
(Forts.)

Ang. tilläggs- pensioner åt viss personal vid värfvade arméns disciplinkompani.

(Forts.)

pension från arméns pensionskassa, och slutligen statsutskottets, som anser, att man bör taga hänsyn till de pensionsbelopp, som dessa tjänstemän skulle hafva kommit att uppbära, derest de kvarstannat i sin militära tjenst. Det är naturligtvis ofantligt svårt att förutsäga, huru långt de skulle hafva avancerat, men derfor tager statsutskottet inbillningskraften till hjälp och utnämner kapten Gyllenhammar, som tagit afsked för 11 år sedan såsom kapten, till major, fanjunkare Flach, som tagit afsked såsom sergeant för 3 år sedan, befordras till fanjunkare, och fanjunkare Pettersson — han anses icke förtjena någon vidare befordran. Sedan detta skett, är pensionsbeloppet mycket lätt att bestämma. Gyllenhammar skall erhålla majorspension, d. v. s. ett tillägg af skilnaden emellan hans nuvarande kaptenspension och majorspensionen, Flach skall komma i åtnjutande af fanjunkarepension, d. v. s. få ett tillägg af skilnaden emellan hans nuvarande sergeantspension och fanjunkarepensionen, men Pettersson — han får ingenting. Nu skola vi tillse, huru detta ställer sig i tillämpningen. Jo, Flach, som tjenstgjort vid disciplinkompaniet blott i 6 år och som är den yngste, får till fullo hvad Kongl. Maj:t föreslagit; Pettersson, som tjenstgjort derstädes i 20 år och uppnått 63 års ålder, mister 410 kronor, som Kongl. Maj:t ansett böra honom tillkomma; och Gyllenhammar, som tjenstgjort vid disciplinkompaniet i 30 år, mister 820 kronor af hvad Kongl. Maj:t ansett böra honom tillkomma. Det är således en tillämpning af satsen: »de ytterste skola blifva de främste och de främste de ytterste.» Nu vet man ju, att befordringarne inom armén äro ett mycket kinkigt och svårt område, och Kongl. Maj:t har inom pressen rätt ofta varit utsatt för klander i detta afseende, men derom torde vi kunna vara ense, att statsutskottet, när det försöker sig på detta område, icke är lyckligare.

Den enda riktiga lösningen af frågan är att antaga hvad Kongl. Maj:t föreslagit, och får jag derfor yrka, att kammaren, med afslag å statsutskottets hemställan i hvad den skiljer sig från Kongl. Maj:ts proposition, ville bifalla denna senare.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med derunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlatande hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan i hvad den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Om pension för f. d. generallöjtnanten K. A. Rydings enka.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 10 och 15 innevarande månad bordlagda utlatande n:o 47, i anledning af väckta motioner angående pension för f. d. generallöjtnanten K. A. Rydings enka Jenny Kristina Rosalia Ryding, f. Pettersson.

Herr Treffenberg: Jag skall för den händelse herrar reservanter vilja hålla till godo dermed, göra dem min kompliment för det sätt, hvarpå de motiverat den föreslagna pensionen. De hafva dermed visat, att de icke velat göra sig solidariska med de ärade motionärerna i fråga om sjelfva hufvudmotivet för deras förslag, då desse framhållit general Rydings förmenta förtjenster om utvecklingen af vårt försvarsväsen såsom hufvudskäl för pensionen. Att general Ryding tjenat, såsom reservanterna anmärkt, länge och att han innehaft ansvarsfulla befattningar och att han efterlemnad en enka i blottstald belägenhet är ju oomtvistligt, men huruvida general Ryding kan anses hafva »mägtigt ingripit i utvecklingen af landets försvarsväsen» i den mening, att detta ingripande skulle varit till fäderneslandets batnad, det är en, minst sagdt, omtvistad fråga. Jag lemnar härvid helt och hållet utom räkningen, att vi finna general Ryding såsom kontrasignant under 1883 års arméorganisationsförslag, ty det förslaget blef lyckligtvis icke genomfördt, men om det hade blifvit af Riksdagen godkändt, så hade vi blifvit välsignade med den bekanta värfvade stammen, med alla dess i socialt hänseende kända betänkliga verkningar.

För att rätt bedöma general Rydings ingripande i utvecklingen af vårt försvarsväsen är det nog att kasta en blick på 1885 års riksdagshistoria. Det är nog att erinra sig den skarpa protest, som då, just på detta rum, höjdes emot general Rydings hållning vid behandlingen inom riksdagen af försvarsfrågan. Det är nog att erinra derom, att general Ryding slutligen beqvämde sig till att acceptera ett förslag, som prutade af mera än hälften af *den* tjänstetid och $\frac{6}{7}$ af *de* åldersklasser samt $\frac{1}{3}$ af *den* öfnings-tid, som samme krigsminister några månader förut tillstyrkt konungen att begära såsom ett minimum. Detta anmärktes också under diskussionen inom denna kammare. Huru nu detta förslag till värnpligtslag, som af Kongl. Maj:t framlades, i *oafprutadt skick* bedömdes af sakkunnige i denna kammare, derom vill jag erinra kammaren, då jag påminner om, att utaf två af de generaler, som yttrade sig i frågan, den ene sade, att denna värnpligtslag var för honom »otillfredsställande», och den andre, att man i detta förslag hade begärt »mindre än det minsta möjliga och rimliga». Jag erinrar vidare om, huru förslaget i *dess afprutade skick* bedömdes af en tredje general. Han yttrade nemligen derom, att den tillökning i försvarskraft, som sammanjemkningsförslaget innebure, vore, enligt hans mening, »tvifvelaktig». Den civilist åter, som hade det föga afundsvärda uppdraget, att söka sammanjemka kamrarnes beslut och slutligen lyckades deri, förklarade, att han icke ville spilla ett ord på att försvara denna klena produkt. Men detta, mine herrar, hindrade icke försvarsgeneralen att spilla sitt ord på försvaret af samma produkt, och *hans* ord blef icke förspildt, men förspilda blefvo 30 proc. af statens fasta inkomst, indelningsverk och grundskatter, motsvarande omkring 2,980,000 kronor, eller räntan på ett kapital af ungefär 60 millioner kronor.

Om pension för f. d. generallöjtnanten K. A. Rydings enka.
(Forts.)

Om pension
för f. d. gene-
rallöjtnanten
K. A. Rydings
enka.
(Forts.)

Jag har nu icke sagt allt detta i afsigt att såra någons känslor. De flesta inom denna kammare lära icke kunna illa upptaga, hvad jag sagt, då mera än två tredjedelar af kammarens ledamöter icke tillhörde 1885 års riksdag, utan hafva sedermera kommit hit, hvadan de således äro utan ansvar för hvad som då skedde. Det försvinnande fötal åter af denna kammares ledamöter, som ännu är kvar från samma riksdag och som ansett sig böra följa den dåvarande krigsministern, kan ju till sitt försvar framhålla, att de gjorde det i den bästa afsigt, det vill jag visst icke förneka, och för att bryta den förtrollning, hvari försvarsfrågan inträdt genom den olycksaliga kompromiss-skrifvelsen af 1873, deri försvarsfrågan sattes i förbindelse med skattefrågan.

Med hvad jag nu yttrat har jag icke heller afsett att mot-sätta mig den begärda pensionen, långt derifrån, men jag har dermed afsett, att den rätta karakteren af en offentlig persons offentliga handlingar, han må nu tillhöra antalet af lefvande eller döde, icke för efterverlden måtte framstå i en skef dager.

Herr Björnstjerna: Jag beklagar, att ett sådant yttrande, som den siste högt ärade talaren fälde, vid detta tillfälle förekommit. Det kan icke annat än bidraga till att beröfva den fattiga enkan och hennes barn, för hvilka vi nu anhålla om pension, en del röster. Äfven jag stod, i fråga om grundskatternas afskrifning, på samma sida som herr Treffenberg, men detta hindrar mig icke att erkänna Rydings stora förtjenster. Motionärerna hafva med flit undvikit hvarje antydning, att han varit den, som lyckades genomdrifva en del af denna afskrifning, och hafva endast omtalat hans tjänsteförteckning, sådan man kan läsa den i offentliga handlingar.

Ryding hade ingått i tjänst vid Göta artilleriregemente, varit lärare i fysik vid artilleri- och ingenjörshögskolan vid Marieberg samt i artilleri- och handgevärslära vid krigsskolan å Karlberg, generalstabsofficer och souschef vid landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition, expeditionschef derstädes, öfverstelöjtnant och chef för Jemtlands fältjägarecorps, öfverste och chef för Skaraborgs regemente, generalmajor och chef för generalstaben, statsråd och chef landtförsvarsdepartementet, samt slutligen generalbefälhafvare och chef för tredje arméfördelningen, från hvilken sist-nämnda beställning han afgått år 1896.

Med afseende å Rydings trogna arbete i fosterlandets tjänst vågade motionärerna antaga, att Riksdagen skulle befinnas vil-lig bereda hans efterlevande enka en ekonomiskt sorgfri ålderdom.

Detta är allt hvad motionärerna anfört. Att Ryding utöfvat ett troget arbete i fosterlandets tjänst lär icke kunna bestridas af någon, som kände hans lärare- och embetsmannaverksamhet, och att han dervid visade stor duglighet, arbetsamhet, förmåga och vidsträckt kunskaper. Många ord torde för öfrigt icke behövas inom denna kammare för att påminna om dessa hans stora förtjenster.

Hans enka är sjuklig och kan icke sjelf förtjena någonting. Hon har visserligen redan en pension från allmänna enke- och pupillkassan af 1120 kronor, men i boet finnes intet, eftersom det visat en brist på öfver 23,000 kronor, och hon har 3 oförsörjda barn, hvaraf en son, som knappast fyllt 15 år och hvars uppfostran nu kräfver nödiga medel.

Om pension för f. d. generallöjtnanten K. A. Rydings enka.
(Forts.)

Med stor glädje skulle jag därför se, ifall det belopp, som motionärerna föreslagit och reservanterna tillstyrkt, kunde af statsmedel beredas den nu ifrågavarande enkan och hennes barn, så att hela hennes pension uppginge till 2,400 kronor, men då detta mött så stort motstånd inom statsutskottet från Andra Kammarens samtliga ledamöter och mycket ringa utsigt torde finnas att få en så hög summa att gå igenom i en gemensam votering, tillåter jag mig att yrka pensionsbeloppets nedsättande till 880 kronor, hvarigenom hela pensionen kommer att uppgå till 2000 kronor. Jag finner mig föranlåten dertill äfven därför, att detta belopp lär i allmänhet vara det största, som beviljas såsom enkepension, och man har upplyst mig om, att förmodligen många röster skulle vinnas i Andra Kammaren för denna pension, ifall beloppet nedsattes till 880 kronor.

Jag anhåller därför, herr grefve och talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag, med den förändring, att siffran 1280 ändras till 880.

Herr Hammarskjöld: Det kan icke hjälpas, att under behandlingen af offentliga och viktiga frågor meningarne ofta nog komma att bryta sig temligen skarpt emot hvarandra. Så har det äfven händt den man, hvars enka och barn nu äro i fråga. Att han i sin offentliga verksamhet har kämpat för åsikter, som icke behagat alla utan på många håll väckt motstånd, det veta vi, men jag trodde, att vi likväl kommit så långt, att, när det gäller död man, vi skulle kunna med försonlighet tänka på honom, som bortgått, och icke därför, att vi i en eller annan politisk fråga kämpat i olika led, underlåta att erkänna, både att han var en verksam och mycket förtjenstfull man, men också att han var en fosterlandsälskande man, som, efter måttet af sina insigter, arbetade ärligt och kraftigt för det han trodde vara fäderneslandets väl. Jag vill icke nu inlåta mig i någon debatt om huruvida han hade rätt i sina åsikter eller icke, jag vill det icke vid hans öppna graf. Jag vill endast bekräfta, såsom gammal kamrat till honom, att han egnade hela sin kraft och sin stora förmåga åt det han trodde vara rätt och för fäderneslandet gagnande. När han icke kunnat lemna sin enka och sina barn i en annan ställning, än som skett, så hemställer jag till kammaren, om det icke kunde vara ett värdigt erkännande af ett arbete i fosterlandets tjänst, ett arbete i den ärligaste afsigt, att nu ena sig om en pension åt f. d. generallöjtnanten K. A. Rydings fattiga enka och barn. I afseende å pensionens belopp ber jag att få instämma i det förslag, som den siste talaren framställt.

Om pension
för f. d. gene-
rallejt看anten
K. A. Rydings
enka.

(Forts.)

Friherre von Otter: Jag ber endast att få instämna i det förslag, som herr Björnstjerna nu afgifvit, och jag gör det så mycket hellre, som jag hör, att detsamma i Andra Kammaren för sig vunnit 103 röster.

Hans excellens friherre von Essen: Det torde vara öfverflödigt att i denna kammare yttra något i afseende å pensionens belopp, eller om pension bör beviljas eller icke åt den förtjenstfulle mans enka och barn, hvarom här är fråga, och det var icke heller därför jag begärde ordet, utan jag begärde ordet för att, i likhet med herr Björnstjerna, beklaga, att under denna diskussion upptagits till klander de åtgärder, som den man, hvarom nu är fråga, vidtagit, och de åsigt, han understödde på den tid han tjenstgjorde sasöm konungens rådgifvare. Då jag varit i tillfälle att deltaga såväl i afgörandet af den förkättrade kompromissen af år 1873 som i beslutet af 1885, har jag tänkt det vara min skyldighet att inför kammaren förklara, att jag icke delar de åsigt, som af herr Treffenberg här blifvit uttalade.

Den tid då kompromissen ingicks, d. v. s. 1873, kände man behof af en snar förändring i afseende å vår försvarsorganisation. Man ansåg icke något offer vara för stort för att vinna detta mål, och man fann icke någon möjlighet att åstadkomma en lösning i frågan på annat sätt än genom denna kompromiss. Kompromissen ingicks och har blifvit mycket klandrad men också på många håll försvarad. Meningarne hafva, minst sagdt, varit delade om nyttan af dess ingående, men säkert är, att den bidragit till frågans lösning, trots protesterna deremot.

Hvad nu beslutet af 1885 beträffar, som af en talare nyss blifvit klandradt, vill jag påpeka, att såvidt den ärade talaren, i likhet med många andra, är beläten med att vi i vårt land nu hafva en fullständig arméorganisation uppgjord, så måste man erkänna, att det första steget till denna organisation togs år 1885. Det är således icke värdt att nu komma och klandra, att af grundskatterna ströks en del för de 12 dagarnes öfning, som då beslutades. Sedermera hafva ju dessa grundskatter blifvit strukna helt och hållet. Det må man ogilla, men det är i alla fall ett faktum, och man måste erkänna, att det, förr eller senare, skulle komma att gå derhän. Jag kan nu säga, att hade icke *motståndet* varit så starkt förut, så hade man icke heller behöft *skänka* bort grundskatterna, såsom sedan blef nödvändigt. Jag säger, att det sedan var nödvändigt, ty jag skulle velat se, huru man skulle kunnat åstadkomma en försvarsorganisation, utan att ställa densamma i sammanhang med grundskatternas afskrifning. Det må klandras, men det måste ske.

Jag anser, att äfven om man har olika åsigt i afseende på dessa viktiga punkter, så bör detta icke hafva något inflytande på beviljandet af en pension, då det gäller en man, som offrat. snart sagdt, sitt lif för landets intressen.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende å förevarande utlåtande endast yrkats, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservation, med den ändring att beloppet för den årliga tilläggs pensionen bestämdes till 880 kronor.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Om pension för f. d. generallöjtnanten K. A. Rydings enka.
(Forts.)

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 10 och 15 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förbättrad pension åt två från marinregementet till Blekinge bataljon öfverflyttade fanjunkare,

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af en del till kronoparker afsatta områden inom Kristianstads län,

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till förra hospitalshemmanet $\frac{3}{8}$ mantal Stafvie n:o 19 i Malmöhus län hörande lägenheter, och

n:o 51, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om upphörande af skyldigheten för rote- och rusthållare att i visst fall tillhandahålla soldattorp m. m.,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 10 och 15 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 6, i anledning af väckt fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare, i synnerhet de s. k. tattarne.

Om beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare.

Herr Dickson: Då jag anmält min reservation mot utskottets betänkande, är det icke därför, att jag icke anser tattarne böra efterhållas. Visserligen anser jag, att så bör ske, och jag anser, att den bästa utvägen för att råda bot mot de öfverklagade olägenheterna är, att tattarnes barn omhändertagas och beredas en ordentlig uppfostran. På det sätt skulle tattarne så småningom försvinna. Nu är förhållandet, att frågan om beredande af uppfostran åt vanartade och sedligt försummade barn utgör föremål för behandling af en af Kongl. Maj:t tillsatt komité, och det torde därför vara onödigt att besvara Kongl. Maj:t med en skrifvelse i denna del. Frågan är då, om något i öfrigt skulle kunna vinnas genom en skrifvelse. Jag tror det icke. De utskott, som

Om beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare.

(Forts.)

behandlat frågan, hafva icke kunnat enas om något bestämdt förslag till olägenheternas afhjelpande, Andra Kammarens utskott har sett botemedlet i en förändring af mantalsskrifningsförordningen. Enligt denna gäller den hufvudreglen, att alla svenska undersåtar skola mantalsskrifvas, att de skola mantalsskrifvas, der de hafva sin bostad, och att de, som icke hafva fast bostad, skola införas i längden efter socknen. I tvifvelaktiga fall ligger afgörandet hos länsstyrelsen, som då bestämmer å hvilken ort en person skall mantalsskrifvas.

Då nu utskottet anser saken afhjelpas genom ändringar i mantalsskrifningsförordningen, och redan nu skyldighet till mantalsskrifning förefinnes, ehuru de kringvandrande icke vilja underkasta sig denna skyldighet, tror jag icke att utskottets förslag skall leda till målet. Jag kan föröfrigt icke förstå, huru mantalsskrifningen skall hafva förmåga att göra folk bofaste eller göra dem ärlige,

Första Kammarens utskott har trott, att något skulle kunna vinnas genom ändringar i lösdrifvarelagen. Jag kan icke dela denna åsigt. För att behandlas såsom lösdrifvare måste man enligt lagen sakna medel till sitt uppehälle. Dessa bestämmelser måste stå kvar. Man kan icke bestämma ett visst belopp, hvars saknad skulle förvandla någon till lösdrifvare. Icke heller kan man återgå till stadgandena om laga försvar. Är det nu så, att det hufvudsakligen är inom Hallands län, som lösdrifvarne grassera, så borde länsstyrelsen der begära större anslag af statsmedel till polisbevakning å landet samt landstinget anslå medel för ändamålet. Jag tror således icke, att något kan vinnas genom en skrivelse till Kongl. Maj:t; men jag tror dock, att Första Kammaren är sinnad att aflåta en sådan. Syftet är godt, för egen del kan jag likväl icke vara med om utskottets förslag. Aflåtes skrivelsen, blir denna antagligen remitterad till länsstyrelsernas yttrande. Har jag då såsom ledamot i utskottet tillstyrkt denna åtgärd, och sedan såsom landshöfding skall hafva att föreslå något visst medel, men jag då icke har att föreslå något sådant, skulle jag dermed hafva gifvit ett vackert exempel på tanklöshet, som herrarne icke få begära af mig. För mig återstår alltså icke något annat än att yrka afslag å utskottets utlåtande.

Herr Treffenberg: Jag kan i allt väsentligt instämma med den förste talaren, men tror, att föga är att vinna genom en kraftigare tillämpning af den nu gällande lagen mot lösdrifvare, nota bene sådan den nu är, ty den utesluter möjligheten af en kraftigare samverkan mellan allmänheten och kronobetjeningen, hvilket dock, såsom Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Hallands län erinrar, är hufvudsakliga villkoret för att man skall kunna hålla efter lösdrifvarne.

Då förslaget till 1885 års lösdrifverilag efter föregående bearbetning inom en komité remitterades till utlåtande af länsstyrelserna, instämde jag, i det utlåtande jag afgaf, i komiténs

åsiqt, att man borde blifva qvitt det förkastliga institut, som kallades »laga försvar», emedan det visade sig kunna i sin tillämpning leda till godtycke och förtryck. Men jag inlade den kraftigaste reservation, som jag anständigvis kunde göra i ett underdånigt utlatande, mot komiténs förslag, så vidt det rörde införandet af förmildrade bestämmelser i fråga om tillsynen öfver betlare. Jag hade då under en tjugufemårig erfarenhet om verkningarne af den gamla försvarslöshetsstadgan kommit till den åsiqt, att orsaken, hvarför man på den tiden någorlunda kunde få hand med betlare och lösdrifvare, var just allmänhetens visshet derom, att det blott behöfdes en enkel anmälan hos kronobetjeningen om att man blifvit besvärad af betlare eller ohöfligt bemött af kringstrykande personer, för att länsmanen skulle sätta en sådan person på fångkärren och sända honom in till Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som sedermera kunde, efter anställt förhör, allt efter omständigheterna lösgifva honom eller, om han saknade laga försvar, behandla honom såsom försvarslös och döma honom till allmänt arbete eller ock, hvilket var det beqvämaste sättet, skicka honom till annat län, så vida han icke tillhörde det län, i hvilket han anträffats kringstrykande eller betlande. Men huru går det till nu? När en sådan passagerare beger sig ut på landsbygden för att störa hemfriden och oroa folk med tiggeri, tager han reda på, om det endast är qvinfolk hemma i de gårdar, han besöker. Da kan han fordra hvad han vill, mat och dryck, penningar och kläder, men finnas män hemma, så kan det hända, att de underkasta sig besväret att föra tiggaren till närmaste tillsyningsman, som kanske icke bor så alldeles nära intill hemmet. Om man underkastar sig det besväret, så är tillsyningsman skyldig att föra luffaren till länsmanen eller kronofogden, och det kan ju vara lång väg äfven dit. Kommer han så till länsmanen eller kronofogden, hafva dessa att anställa ett omständligt förhör och taga reda på hans namn, hvar han har sin hemort, om han blifvit förut straffad, hvar detta skett, med mera, och sedan efterse i polisunderrättelserna, om han återfinnes der, för att så kunna kontrollera hans uppgifter. Härvid skall protokoll föras, upptagande alla dessa förhållanden. Om då länsmanen finner anledning tilldela den anhållne »varning», har länsmanen att härom lemna ett »besked» till luffaren. Så skall vidare länsmanen skicka in sitt protokoll till Kongl. Maj:ts befallningshafvande. Han får icke häkta lösdrifvaren, utan måste genast efter förhöret lösgifva honom, och omedelbart derpå kan denne gå in i nästa stuga och fortsätta sitt betlande. Kronobetjeningen står således härvid alldeles rädlös, ty för att kunna häkta lösdrifvaren erfordras, att den varning, denne fått, skall vara stadfäst af Kongl. Maj:ts befallningshafvande. För det ändamålet har luffaren på sig en besvärstid af fjorton dagar på landet och tre dagar i residensstaden, om han der anträffats. Först sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande stadfäst varningen, kan luffaren, om han å nyo gjort sig skyldig till lösdrifveri eller betlande, häktas,

Om beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare.

(Forts.)

Om beredande
af ordnade
förhållanden
med afseende
å vissa kring-
vandrare.

dömas och föras till arbetsanstalt. Huru skall det då vara möjligt för kronobetjeningen att uträtta något och huru skall det under sadana förhållanden vara möjligt för den att kunna påräkna någon samverkan från allmänhetens sida? Det kan helt enkelt icke vara möjligt.

(Forts.)

Det kan måhända intressera herrarne att höra, huru den nya lösdrifvarelagen verkat. När jag utarbetade den femarsberättelse för Kopparbergs län, som afgafs år 1886 och som omfattade tiden 1881—1885, så intresserade det mig att se efter, huru det stält sig med antalet för lösdrifveri eller försvarslöshet häktade personer under den tiden. År 1881 hade sålunda häktats 85 personer, 1882 117, 1883 127 och 1884 116. För 1885 lönade det icke mödan att anställa någon beräkning, då den nya lagen redan den 1 oktober samma år trädde i kraft. Det visade sig emellertid sedermera, att medan under de föregående åren i medeltal öfver hundra försvarslösa öfverlemnades till Kongl. Maj:ts befallningshafvande, så sjönk antalet deraf redan år 1886 till 14, och under den följande tiden visade det sig, att under hela femårsperioden för lösdrifveri icke häktats och till länsstyrelsen öfverlemnats mer än 55 personer, eller i medeltal omkring 10 för hvarje af dessa fem år. Tror man sig häraf kunna sluta, att genom den nya lösdrifvarelagen antalet lösdrifvare hade minskats eller sjelfva lösdrifveriet aftagit, då misstager man sig högeligen. Hemligheten ligger deri, att det var just till följd af den samverkan, som kronobetjeningen förut under den äldre lagstiftningen kunnat påräkna från allmänhetens sida, men som sedermera efter den nya lagens tillämpning försvann, som man förut kunde efterhålla så många lösdrifvare, hvilka deremot numera fritt få stryka omkring. Det ändamal, som komitén afsett, eller att man skulle minska de dyra kostnaderna för de många fängstransporterna, det ändamålet vanns, men hufvudändamålet, att motverka lösdrifveriet, det förfelades i grund. Allt detta uttalade jag i mitt yttrande till Kongl. Maj:t, och erfarenheten har sedermera öfvertygat mig om rättigheten af min åsigt.

Jag skall nu draga fram ännu en annan omständighet. Herrarne veta, att enligt fattigvårdsförordningen kommunerna hafva skyldighet att utse *tillsyningsmän*, hvilka skola hålla tillsyn öfver lösdrifvare. Dessa tillsyningsmän antagas af fattigvårdsstyrelserna och skola åtnjuta af kommunerna den aföning, fattigvårdssamhället bestämmer. Då jag höll på med utarbetande af min sista femarsberättelse, misstänkte jag, att härvid något var i olag. Jag utfärdade då en kungörelse, deri länsmännen förstärktes att infordra åtskilliga upplysningar från kommunerna angående dessa tillsyningsmän, nemligen huruvida, enligt 39 § af förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871, tillsyningsmän blifvit antagna samt huruvida och till hvilket belopp de åtnjöt ersättning för sitt bestyr. Herrarne hafva hört talas om ett slagord, som heter »lagvälrad» och här skola herrarne få göra bekantskap med en sådan lagvälrad, som söker sitt motstycke och

visar hvart det leder, då man vid lagstiftningen icke tager tillräcklig hänsyn till praktiska förhållanden. Herrarne skola få höra hvad svar jag fick. Af 41 socknar var det 18, i hvilka tillsyningsmän *icke* antagits. Inom 14 socknar hade *icke heller* tillsyningsmän antagits, men tillsynen öfver lösdrifvare hade uppdragits åt fattigvårdsstyrelsen, oaktadt det enligt lagen åligger just denna styrelse att själf öfvervaka *tillsyningsmännen*, likasom dessa skola öfvervaka lösdrifvarne. Inom 4 andra socknar hade väl tillsyningsmän antagits, *dock utan aflöning*, och inom 1 socken hade tillsynen uppdragits åt ordföranden i fattigvårdsstyrelsen, utan att denne skulle därför åtnjuta aflöning. Vidare fanns det 3 socknar, der tillsyningsmän blifvit antagna utan särskild aflöning, men med rätt att åtnjuta godtgörelse för sina kostnader för transport af lösdrifvare, och i 1 socken slutligen var det framställt endast ett *förslag*, att den tillsyningsman, som var tillsatt, skulle erhålla 50 öre för hvarje af honom anhållen och till vederbörande myndighet aflemnad betlare. Ja, så går det till. Jag vet, att åtminstone inom 2 län, och, om jag icke missminner mig, är det ett af de skånska länen samt Örebro län, har man funnit denna landsplåga så förfärlig, att landstingen sett sig nödsakade att anslå särskilda medel för att uppmuntra till en kraftigare tillsyn öfver lösdrifvare. Men det är icke värdt att tänka på någon samverkan från vare sig kommunens eller allmänhetens sida, så länge sådana illusoriska lagar ega bestånd och tillämpas. För att vinna en sådan samverkan synes mig nödvändigt att återgå till den lagstiftning, som gälde före 1885. En sådan återgång skulle, enligt mitt förmenande, verka helsosamt åt alla håll. Man behöfver icke alls befara, att detta skulle leda till onödig grymhet i afseende på de betlande. De, som böra hafva fattigvard, äro skyddade; de fa *icke* häktas, utan skola öfverlemnas till fattigvårdsstyrelsen, som far draga försorg om dem utan ersättning eller, om de tillhöra annan kommun än den, der de anträffats betlande, mot ersättning af den kommun, der de hafva hemortsrätt. Lika litet behöfver man frukta för att en person, som ärligt bemödar sig att söka arbetsförtjenst och för det ändamålet går från ort till annan, skall tagas för lösdrifvare. Hans uppträdande skall nog adagaläggas, att han är stadd i ärligt förvärf och går på rätta vägar. Man skall nog icke tillgripa den utvägen att föra en sådan till tillsyningsmannen eller länsmannen. Men *arbetsföra lättingar*, dem skall man halla efter, och mot dem finnes icke något radikalare botemedel än en återgång till den gamla lagstiftningen före 1885, så att allmänheten må veta, att när en sådan öfverlemnats till kronobetjeningen eller tillsyningsmannen, så skickas han till Kongl. Maj:ts befallningshafvande. Dock måste derjemte skärpning i lagens bestämmelser vidtagas äfven i fraga om Kongl. Maj:ts befallningshafvandes skyldighet att handhafva lagen. Det duger icke, enligt mitt förmenande, att öfverlemnna at länsstyrelsens godtycke, huruvida lösdrifvaren skall sans phrase lösgifvas eller skickas till annat län, utan läns-

Om beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare.

(Forts.)

Om beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare.

(Forts.)

styrelsen bör hafva till åliggande att, då den har för sig en arbetsför lätting, ovilkorligen döma honom till allmänt arbete, såvida ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga. Och hvad står på, mine herrar? Allmänt arbete är visst icke att likna vid straffarbete. Ett par månaders kurs i länsfängelset eller i en arbetsanstalt är obegränsat välgörande. De lättingar, som kommit in i trasiga, smutsiga och utsvultna, få der lära sig tukt och ordning och utgå ofta derifrån såsom nya människor — åtminstone hvad det yttre beträffar och någon gång kanske äfven till deras inre människa. Det skulle, sade jag, verka välgörande åt flera håll, om man återginge till lagbestämmelserna före 1885, på angifvet sätt skärpta. Det skulle innefatta en uppmuntran för kronobetjening, kommuner och tillsyningsmän att göra sin skyldighet i detta hänseende, och det skulle betrygga trefnaden och rättsäkerheten inom landet.

Jag har nu blott en sak att tillägga. Liksom den förste talaren är jag öfvertygad om, att det bästa sättet att få någon bugt med »tattarne» är att taga hand om deras barn. Jag saknar emellertid icke heller om denna art af lösdrivare all erfarenhet, ty jag hade att göra med dem både i Falun och Hernösand. I Falun gick det ganska bra för sig att sköta dem, ty man kunde der skicka dem till fattiggården vid Norrbärke. Dit sändes, minnes jag rätt, hela familjer med qvinnor och barn, och kommunen fick ersättning från det allmänna. Man slapp dem så för en tid, men det var icke möjligt att länge hålla dem kvar. Efter någon tid försvunno de. De äro flyttfoglar, det ligger i blodet, att de måste vandra kring. I Hernösand hade jag icke någon annan utväg än att inrymma sällskapet, till stor förargelse för fattigvårdsstyrelsen, på fattighuset. Efter en tid försvunno de äfven här. De kunna icke hålla sig stilla på en plats.

Hvad nu föreslagits är ju ett sätt att fästa regeringens uppmärksamhet särskildt på tattarefrågan, men jag hoppas, att, då regeringen tager hand om saken, den måste inse angelägenheten att få den nuvarande lagstiftningen skärpt, ty så länge denna kvarstår oförändrad, skall den fredliga befolkningen oroas af denna landsplåga, som naturligtvis kännes värst i tider af ekonomiskt betryck. Att möjligen för närvarande, då utvägarne till arbetsförtjenst äro så goda, behofvet af skärpt lagstiftning icke skall kännas så synnerligen mycket, det är icke att undra på.

Jag har icke något särskildt yrkande att göra, men jag tror det vara önskvärdt, att den ifrågasatta skrifvelsen aflåtes.

Herr Fehrman: Då motionärerna hemtat anledningen till sin motion från förhållanden, som äro gängse just på den ort, jag tillhör, vill jag anhålla att i saken få yttra några ord. De skola icke blifva många.

Jag ber då först att få konstatera de förhållanden, som motionärerna omförmåla. Det är verkligen så, att man esomoftast på vägarne, särskildt i Halland, påträffar nu ifrågavarande kring-

vandrare, och det är i sanning en sorglig syn. När man ser deras kraftiga och resliga gestalter, ty de äro verkligen hvarken utsvultna eller hungriga, såsom en föregående talare beskref samma slags folk från sin ort, så ser man till sin bedröfvelse, hvilken arbetskraft, som beröfvas samhället derigenom, att dessa personer undandraga sig allt arbete. När man derjemte ser de vuxna i många fall ganska präktiga kläder (ty det är det egendomliga förhållandet, att dessa i allmänhet äro väl klädda, under det att barnen äro höljda i trasor) och sedan ser hästen, som de hafva till fortskaffningsmedel, visserligen icke något fullblodsdyr, men dock en häst ofta rätt försvarlig, och derjemte seldon och vagn i samma stil, så vittnar allt detta om hvad de genom betleri och utpressningar förmå tilltvinga sig. Hvad de så ega är nemligen icke förvärfvadt genom arbete, utan genom tiggeri. Den arbetsförtjenst, som de skaffa sig, den kan icke räknas för någonting. Att de under någon kortare tid af året kunna förskaffa sig en ringa förtjenst såsom vallackare och att de understundom, genom att på ett och annat ställe laga en söndrig kastrull, kunna skaffa sig en styfver, är af ingen betydelse, i synnerhet som detta i regeln icke användes till den s. k. familjens båtnad, utan omsättes till bränvin. Dessa vagabonder, som på detta sätt lefva som parasiter på allmänheten och derigenom äro dess plågoandar, de plåga denna allmänhet ytterligare genom våldsamerheter och slagsmål och dylikt, som de på torgdagar och marknader tillstålla, hvarigenom de göra vägarne osäkra. Det är sålunda ett ganska sorgligt förhållande, och jag antager såsom sannolikt, att många af herrarne ifrån sina hemorter ha åtminstone någon bekantskap med liknande företeelser.

Om beredande af ordnade förhållanden med afseende på vissa kringvandrare.

(Forts.)

Nu har den förste talaren yrkat afslag på utskottets betänkande, och jag vill icke påstå, att de skäl, han derför anfört, sakna sin betydelse. Jag vill särskildt vitsorda, hvad som äfven den siste talaren påpekade, att man utrotar icke lusten för vagabondlifvet så lätt, äfven om man tager hand om dessa kringvandrarens barn. Erfarenheten har nemligen visat, att barn på 3 å 4 år, som blifvit tagna ifrån dessa vagabonder och blifvit insatta i ordentliga hem och fått en god uppfostran och åtnjutit en god undervisning och vistats i dessa hem 11 å 12 år, till dess de uppnått 14—15 års ålder, hafva knappast blifvit konfirmerade, förr än de gifvit sig ut och fortsatt föräldrarnes lefnadsätt.

Jag finner sålunda, att de skäl, som den förste talaren anförde, visst icke sakna betydelse, och äfven utskottet, som i det stora hela har ställt sig välvilligt emot motionen, blir vid betraktande af de stora svårigheterna något sväfvande på målet. Jag menar dock, att mötande hinder, som visserligen skola göra, att man ingalunda kan uträtta allt, det man skulle önska, icke böra föranleda, att man gör alls ingenting, och derför anser jag, om man erkänner de anmärkta förhållandena, att det icke är skäl att motsätta sig, hvad som här är föreslaget, då detta icke är någonting annat än en skrifvelse till Kongl. Maj:t.

*Om beredande
af ordnade
förhållanden
med afseende
å vissa kring-
vandrare.
(Forts.)*

Det klagas öfver, att myndigheterna sakna stöd af allmänheten för att kunna behandla dessa luffare på ett verksamt sätt. Utskottet säger, att det icke vill klandra myndigheterna. Jag vill icke heller göra det. Men det vill jag säga: då stöd för myndigheterna från allmänhetens sida i högre mån än hittills väl icke lärers vara att för framtiden förvänta, synes deraf följa, att det är så mycket mera angeläget för vederbörande myndigheter att få genom kraftigare lagbestämmelser en ersättning för hvad de från allmänheten få sakna.

Dessa missförhållanden äro icke någonting enstaka. Det är icke något undantag, att man på vägarne påträffar sådant folk. Då jag säger, att det icke är något undantag, så vill jag icke, att herrarne skola tro, att detta är det allmänna folklivet i Halland. Jag hoppas mig kunna sanningsenligt påstå, att halländingarne äro lika laglydiga medborgare som andra, och att vi i Halland lefva lika lagordnadt, som man lefver annorstädes. Det är emellertid ett ondt, som blifvit så pass utbreddt och allmänt, att man icke kan annat än skänka det sin uppmärksamhet, och om det är så, att detta lif kan lefvas, väl icke med stöd af lag, utan på grund af bristande lag, så tror jag, att man bör göra, hvad som göras kan, och, då ingenting annat kan göras än det, som nu föreslås, att fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på förhållandena, anhåller jag, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Östberg: Utskottets ordförande påpekade, att den förnämsta åtgärden för att utrota vagabonderiet, hvaröfver man nu klagat, är den, att samhället tager hand om de uppväxande barnen. Deruti instämmer jag med honom och anser, att ett godt steg i denna riktning redan är taget, då Kongl. Maj:t tillsatt en komité med särskildt uppdrag att behandla denna sida af saken. Deremot kan jag icke instämma med honom deri, att en sådan åtgärd skulle göra allt vidare arbete till utrotande af vagabondlivet öfverflödigt. Det är ju uppenbart, att det kräfves en lång tid, kanske generationer, innan man kan, genom att rycka barnen undan föräldrarnes inflytande, göra ett slut på denna kringvandrar-klass, och under tiden skulle man fortfarande nödgas klaga öfver de oordningar, som ega rum inom de trakter, som besökas af dessa s. k. tattare, såvida icke något göres till städfjande deraf. Konungens befallningshafvande i Hallands län säger ju bestämdt, att de flesta af dessa kringvandrare göra sig sig skyldiga till tiggeri och att icke sällan förekommer, att de begå verkliga brott, såsom olofligt tillgrepp och misshandel. Då befolkningen klagat öfver detta missförhållande och kommer fram med begäran, att samhället skall afhjälpa detta onda, förefaller det mig vara ganska hårdt, att man helt simpelt gifver det svaret, att det är en sak, hvaråt man icke kan göra någonting. Jag tror tvärtom, att man måste uppfatta det som en bjudande pligt för samhället att afhjälpa sådant. Man säger nu, att en skrifvelse till Kongl. Maj:t och derpå följande skrifvelse till Konungens befallningshafvande

med begäran om förslag i ämnet icke skulle åstadkomma någon-
 ting derför, att Konungens befallningshafvande i länen icke kunna
 vara i tillfälle att afgifva något förslag. Jag tror emellertid,
 att saken är så pass vigtig, att något måste göras. Om man från
 Konungens befallningshafvande icke kan erhålla några anvisningar
 för fragans lösning, så får väl Kongl. Maj:t söka, genom till-
 kallande af särskildt sakkunniga personer, få något uppslag för
 att deraf komma till något bestämdt förslag. Dervid kan man
 ju dels tänka på en förändring i lagstiftningen och dels på, huru-
 vida icke inom ramen af den bestående lagen atskilligt skulle
 kunna göras till utrotande af lösdrifveriet. Utskottet har icke
 ansett sig kunna uttala något bestämdt i den vägen. Det har
 endast antydtt, att det skulle kunna ifrågasättas, huruvida icke
 denna lag borde så förändras, att tvangsarbete äfven skulle kunna
 ådömas den, som år efter år stryker omkring under sådana för-
 hållanden, att han är en ständig orsak till obehag och svårigheter
 för den bofasta befolkningen, äfven om han skulle vara i besittning
 af några obetydliga tillgångar. Det förefaller mig, att en sådan
 lagbestämmelse icke skulle vara orimlig och att den skulle vara
 väl behöflig.

Huruvida det förslag, som af herr Treffenberg ifrågasattes,
 är det lämpligaste, derom vill jag icke nu yttra mig. Deremot
 skulle jag vilja säga, att Konungens befallningshafvande eller
 polismagten på landet borde kunna uträtta mer, än de göra. De
 åberopa, att polismyndigheterna stå magtlösa, då angifvelse icke
 eger rum. Jag tror icke, att så är förhållandet. I lösdrifvare-
 lagen talas icke om, att angifvelse skall föregå företagande af
 åtgärder, och ehuru fattigvårdslagen talar om att tillsyningsmän
 skola taga fatt på kringstrykande tiggare och föra dem till polis-
 myndigheten, synes det mig icke finnas något hinder för polis-
 myndigheterna att direkt anhålla kringdrifvande tiggare och vid-
 taga de åtgärder, som af lagstiftningen medgifvas. Naturligtvis
 är detta också förhållandet, då verkliga brott föreligga, såsom
 stöld och misshandel. Jag tror för min del, att man skulle kunna
 uttala såsom önskvärdt, att polismyndigheterna i de trakter, der
 lösdrifvare förekomma, sökte taga reda på förhållandena af egen
 drift och inlade mera kraft i motverkandet af lösdrifveriet; och
 man skulle ju, såsom utskottet äfven nämnt, kunna förstärka
 polismyndigheterna, der sådant vore behöfligt.

Nu anmärkte den siste talaren, att man kanske icke skulle
 vinna så mycket genom att döma en eller annan tattare för lös-
 drifveri, derför att de genast skulle förfalla till samma fel, när
 de kommo ut igen; men jag vill dock säga det, att man kan
 trötta ut folk genom att ständigt hålla efter dem, och jag tror,
 att en och annan skulle genom att ständigt hållas efter kunna
 förmås att börja ett ordentligt lefnadssätt.

Hufvudsaken är enligt min uppfattning, att Riksdagen fäster
 Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på fragan, men det kan icke vara
 nödvändigt att bestämdt angifva, hvilka åtgärder, som skulle vara

*Om beredande
 af ordnade
 förhållanden
 med afseende
 å vissa kring-
 vandrare.*

(Forts.)

Om beredande af orånade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare.

behöfliga. Jag tror, att missförhållandena äro så stora, att en skrifvelse är fullt befogad, och jag anhåller därför om bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Rodhe: I likhet med den siste och i motsats till den förste talaren ber jag att på det lifdigaste få tillstyrka bifall till utskottets hemställan. Den, som i likhet med mig varit i tillfälle att iakttaga de förhållanden, som beröras i föreliggande motion, kan icke annat än på det varmaste önska framgång åt densamma. Det kan icke bestridas, att det är ett mycket stort ondt, som alstras inom vissa delar af Hallands och Elfsborgs län af det der florerande vagabondlifvet, att detta innebär en stor landsplåga för de orter, som deraf beröras, att det är en förfärlig demoralisation, som derigenom vållas inom vidsträckta områden, och att det sålunda är en verklig samhällsskada, på hvars botande och hämmande man bör arbeta. Man kan verkligen säga, att det är en skam för vår upplysta och civiliserade tid, att ett sådant vagabondlif skall få existera, att personer skola tillåtas att fortfarande stryka omkring, lefvande af betleri i last, brott och lätja utan att hallas till ordentligt och nyttigt arbete.

Det har sagts, att det skulle vara tillräckligt och att det onda skulle häfvas, om barnen toges från föräldrarna och uppfostrades skilda från dem. Jag bestrider icke, att detta är den förnämsta åtgärd, som bör vidtagas, och jag hoppas mycket af den komités arbeten, som blifvit tillsatt för att behandla frågan om vanartade barns uppfostran, och af de åtgärder, som den kommer att föreslå, men liksom den siste talaren tror jag icke, att dessa åtgärder skola göra till fyllest. Verkningarna af de nämnda åtgärderna komma att förspörjas först i en aflägsen framtid, och den nuvarande generationen skulle stå alldeles utan skydd gent emot det öfverklagade onda.

Man har sagt, att om myndigheterna med kraft tillämpade de lagar, som redan finnas, skulle detta onda i väsentlig mån kunna hämmas. Jag har trott så jag också, och jag har varit frestad, kan jag säga, att klandra vederbörande myndigheter för bristande kraft i tillämpningen af dessa lagar. Men jag har ansett mig böra afvisa dessa tankar och stå emot de nämnda frestelserna, därför att jag har ingen rätt att anse dessa myndigheters försäkran, att de icke kunna uträtta något med de nuvarande lagarne, sakna sanning, och jag hyser förtroende för dessa myndigheter, att de verkligen göra, hvad de kunna. Hvad som skall göras för att i myndigheternas händer lägga större förmåga att kunna hämma det onda, det vågar jag icke säga, liksom icke utskottet vågat yttra sig derom, men jag hyser i olikhet med den förste talaren det förtroende till Kongl. Maj:t, att han eger förmåga att uttänka, hvilka åtgärder, som kunna vara lämpliga. Jag skulle därför anse synnerligen önskvärdt, att en skrifvelse till Kongl. Maj:t blefve i frågan beslutad, och jag vill bedja herrarne välvilligt lyssna till det nödrop, som genom motionen

blifvit buret fram till Riksdagen från en talrik befolkning, som lider mycket af det meranämnda onda. Jag vill i likhet med den siste talaren på det varmaste tillstyrka bifall till utskottets hemställan.

Om beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare.

Herr Wieselgren: Motionärerna hafva i denna fråga hållit sig specielt vid ett slag af lösdrifvare; de afse med sin motion att få åtgärder vidtagna hufvudsakligen mot tattarne; men hela diskussionen i dag har visat, att det svårligen låter sig göra att åstadkomma någonting mot denna afdelning inom den stora lösdrifvarehären, utan att man rigtar sig mot denna här i sin helhet, och att sålunda den föreslagna skrifvelsen i grunden utgör en framställning från Riksdagen om ett öfverseende af 1885 års lösdrifvarelag.

(Forts.)

En talare, den andre i ordningen, har temligen skarpt kritiserat denna lag. I hans anförande tycktes ineliggga den mening, att om man endast finge denna lag så förändrad, att kronobetjeningen hastigare och kraftigare kunde gripa in för att häkta kringvandrande lösdrifvare, skulle dermed det hufvudsakliga, som man önskade vinna, vara åstadkommet. Mot denna uppfattning vill jag bedja att få fästa kammarens uppmärksamhet på det förhållande, att 1885 års lösdrifvarelag är en pedagogisk lag; den är ingen strafflag. 1885 års lösdrifvarelag har dock, så att säga, kalenderats på strafflagen. Man har satt minimum för den tvångsarbets-tid, som för lösdrifveri kan ädömas, så långt ner som till en månad. Man har gjort det i full öfverensstämmelse med hvad som sker på strafflagens område, der mindre förbrytelser straffas med mycket korta strafftider. Men om nu, såsom herrarne veta, redan den erfarenhet vunnits, snart sagdt, öfver hela verlden, att den korta strafftiden är till sina verkningar synerligen intetsägande, olämplig, skadlig, måste detta vara ännu mera fallet med en sådan lag som 1885 års lösdrifvarelag; ty i strafflagen ingår visserligen ett pedagogiskt syfte, men det är icke hufvudsyftet utan straffet är hufvudsyftet. I lösdrifvarelagen finnes deremot icke något straffsyfte; der är syftet uteslutande pedagogiskt. Men, mine herrar, huru vill man, att äfven den bäst organiserade fångvärd skall kunna uppfostra till densamma öfverlemnade lösdrifvare, som kanske tillbragt större delen af sitt lif såsom lösdrifvare i all sorts lätja och sedligt förfall, på en månad, på två, tre eller ännu några fler månader? Huru skall det vara tänkbart, att man på så kort tid skall kunna ombilda en människas hela föregående utveckling! Det är helt enkelt en omöjlighet. Således, skall en ändring af lösdrifvarelagen genomföras, är det sannerligen icke nog att, såsom den ärade talaren på dalabänken påpejade, underlätta de kringstrykandes dömande till tvångsarbete; det måste också tillses, att den myndighet, som får dem till sig öfverlemnade, får tillräcklig tid att utöfva inflytande på dem.

Men, mine herrar, här börjar en annan fråga sticka sig fram, och det är den *ekonomiska*; ty i samma ögonblick, som tvångsarbets-tiden förlänges, i samma man minimum därför höjes, upp-

Om beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare.

(Forts.)

står också behof af ökade anstalter att mottaga de till tvångsarbete dömda. Det blir ock en kostnadsfråga af ganska bastanta proportioner, om det önskningsmål, som den ärade representanten på dalabänken uttalade, skall tillgodoses; och om det önskningsmål, om hvars nödvändighet jag är öfvertygad, också beaktas. är det ganska säkert, att på dessa båda vägar antalet af de till tvångsarbete öfverlemnade lösdrifvarne hastigt skall ökas, och det i vida större proportioner, än vi nu hafva aning om.

Det är dock alldeles icke min mening att förringa betydelsen af den föreliggande åtgärden. Jag är tvärtom öfvertygad, att om denna skrifvelse icke kan särskildt i och för sig gagna, kan den dock icke skada; och om den går ut, såsom den förste talaren papekade, till yttrande af Konungens befallningshafvande i länen, är jag öfvertygad, att dessa myndigheter skola hafva ganska lätt att vitsorda nödvändigheten af en revision af 1885 års lösdrifvarelag. Man får icke hoppas så stora resultat af den af Kongl. Maj:t tillsatta tvångsuppfostringskomiténs arbete; ty, mine herrar, för det första är det icke lätt att taga barnen från alla i Sverige kringstrykande tattare; för det andra är målet ej vunnet, äfven om man skulle kunna göra det; ty inom den del af fångvården, som omhänderhar de frigifna och försöker att stödja dem, har man en likartad erfarenhet med den, som den ärade talaren på hallandsbänken nyss omtalade, eller att man kan hafva barn af tattarestam flera år inackorderade hos ordentligt och bra folk, som tyckas hafva fått dem på goda vägar; men sa en vacker dag kommer en tattare vägen fram och gör en liten påhelsning i stugan. Dagen derefter är skyddslingen borta.

Vår erfarenhet inom fångvården är dessutom den, att det finnes få, som äro så svartillgängliga som tattarne, då det gäller att pedagogiskt påverka dem. De äro som guttaperkabollar. Det är temligen lätt att göra intryck på dem; men i samma ögonblick, »trycket» försvinner, är bollen lika rund och hoppar lika lätt som förr, och sparlöst försvunnet är hvarje inflytande af mångåriga sträfvanden. Det enda, som i undantagsfall visat sig tillfredsställande, är att låta någon mera hoppgifvande få utvandra till annan verldsdel. I ett par fall har det arbete, som nedlagts på en utveckling till det bättre, genom sådan åtgärd visat sig icke vara förlorat.

Således: hvad man kan göra bör göras; och arbetet bör sättas i gång från olika utgångspunkter. Detta är en utgångspunkt; det är icke den hufvudsakliga, icke den mest betydelsefulla, men jag vet icke, hvarför man skulle lemna den ur räkningen; och därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr vice talmanen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepad, vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 10 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af väckt fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i landshöfdinginstruktionen i fråga om länsmans tillsättande.

*Om ändrade
bestämmelser
ang. länsmans
tillsättande.*

Herr Blomberg: Jag har icke begärt ordet för att framställa annat yrkande än det, som innehålles i kammarens tillfälliga utskotts hemställan, men jag har ansett mig nödsakad att inlägga en bestämd gensaga mot några af de uttalanden, som i betänkandet finnas såsom inledning till slutklämman. Redan i början af motiveringen förekommer sålunda den märkliga satsen: »att, såsom Andra Kammarens utskott synes hafva föreställt sig, innehafvandet af akademisk bildning skulle vara för en länsman önskvärdt, kan utskottet icke finna». För min del kan jag icke finna annat, än att mycket vetande är en lätt börda, i hvilken ställning man än kommer, och att särskildt kunskaper inom de juridikens områden, som af en länsmans verksamhet beröras, ovilkorligen innebära en fördel och tydligen måste vara önskvärda. Och jag vill gå ännu längre. Det synes mig kunna sättas i fråga, huruvida icke en viss akademisk bildning till och med kan vara nödvändig med afseende på ifrågavarande tjenster. Jag anser nemligen, att dessa tjenster, såsom utvecklingen nu har fortgått, äro af den betydelse både i socialt och administrativt hänseende, att en viss akademisk bildning verkligen kunde för dem ifrågasättas.

Det är sant, som utskottet längre fram säger, att »hufvudsaken är, att han är redbar och karaktersfast samt besitter förmågan att med omdöme, kraft, bestämdhet och lugn uppträda», men det är något, som är hufvudsak för hvarje offentlig verksamhet, äfven för sådana högre funktionärer som kronofogdar och Konungens befallningshafvande. Men att detta är hufvudsaken innebär alldeles icke något skäl, hvarför icke äfven andra förutsättningar kunna vara goda, nyttiga och jemväl nödiga.

Sedermera säger utskottet: »det är ock att befara, att, derest en man med akademisk bildning söker anställning såsom länsman, anledningen är den, att han i följd af bristande duglighet icke lyckats att bereda sig framgång å någon af de lefnadsbanor, till hvilka studierna öppnat honom tillträde.» För min del tror jag, att detta är en väl djerf sats. Jag har kändedom om, att då under äldre tider fans en numera afskaffad lägre juridisk examen, kameralexamen, som dock icke var särdeles väl afpassad för ifrågavarande tjenstemän, icke få personer med denna akademiska bildning egnade sig åt denna tjenstebana. Men jag har icke hört, att desse inleddes på denna bana, derför att de voro odugliga till annan verksamhet, eller att de voro daliga länsmän. Öfvergår jag till nutida förhållanden, kan jag stödja mig på egen erfarenhet. I våra dagar finnas många unga män, som efter aflagda examina till Kongl. Maj:ts kansli eller rättegångsverken omedelbart egna

*Om ändrade
bestämmelser
ang. i länsmans
tillsättande.*

(Forts.)

sig åt landsstatstjensten och göra det under den förutsättningen, att de få söka sin utkomst äfven i den lägsta tjänstegraden, länsmansbefattningen. Och det vågar jag påstå, att dessa ingalunda alltid äro de sämst utrustade bland de examinerade; de hafva tvärtom ganska ofta både god begåfning och goda studier. Jag vågar därför på det bestämdaste förneka rigtigheten af den anförda satsen i utskottets betänkande, hvilken jag och tror skall vederläggas af den erfarenhet, som Konungens befallningshafvande i samtliga länen komme att år efter år inhösta, om de rekrytera länsmanstjensterna med personer, som ha denna enligt utskottets åsigt mindre önskvärda akademiska bildning.

Jag vågar slutligen påstå, att det icke är rätt att tro allt väl bestäldt genom 1841 års nådiga bref. Jag föreställer mig, att det verkligen måste vara åtskilligt i detta bref, som kunde tariffva rättelse och tillägg på grund af den utveckling, hela förvaltningen undergått sedan den tiden. Jag ber att endast få erinra om kommunalinstitutionen, som griper in i hela den förvaltning, vid hvilken dessa tjänstemän skola medverka. Men framför allt måste dessa tjänstemän för att på ett värdigt sätt kunna fullgöra sin uppgift att vara allmänne åklagare ega en bättre utbildning än den, som förutsattes i 1841 års kongl. bref, och därför måste man, enligt mitt förmenande, vara betänkt på att bygga deras förbildning på en något bredare basis, en säkrare grund än den nu stadgade.

Jag har, som sagdt, icke något yrkande att göra i motionens syfte, då jag nemligen tror det vara lämpligt, att landshöfdinge-embetena hafva en temligen fri och vidsträckt rätt vid tillsättande af länsmän. Men jag har icke kunnat finna mig uti att lemna utan gensaga sådana grundsatser, som finnas uttalade i detta betänkande.

Herr Dickson: Då den föregående talaren icke framställde något yrkande, skulle jag kanske icke behöft upptaga hans anmärkningar, men jag anser mig dock böra göra det för att visa, att utskottets motivering varit fullt hållbar.

Jag underskattar visst icke kunskapen, men man bör ställa fordringarna i detta afseende i förhållande till de förmåner, som erbjudas. En länsman kan efter tio års tjänstgöring med expensmedel komma upp till en aflöning af 1,900 kronor. Om en person fått akademisk bildning, har han säkerligen, för så vidt han icke åtnjutit underhåll af sina föräldrar, nödgats åsamka sig skulder, som komma att tynga honom. Han har äfven säkerligen fått åtskilliga vanor, som kräfva inkomster, och medan han väntar på att få en länsmanstjänst, kommer han att ytterligare skuldsätta sig. När han så får sin lilla lön, har han den största svårighet att uppehålla sig derpå. Hvad som är nödvändigt för en länsman är, att han kan lefva på sin lön äfven såsom gift, så att han icke behöfver vara gäldbunden och beroende af allmänheten i distriktet, ty då tillvinner han sig icke någon aktning. Jag ser

gera så mycket kunskaper som möjligt i detta fall, men jag fäster mera afseende vid ekonomiskt oberoende och förmåga att kunna lefva på en tarflig inkomst. Jag tror, att om också kompetensvilkoren äro små, komma dock dessa personer under sin tjänstgöring, och innan de ernå ordinarie beställning, att förvärfva tillräcklig vana vid utförande af rättegångar, och jag tror för öfrigt icke, att man skulle vinna något på att uppställa fordran på akademisk bildning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 10 och 15 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 8, med anledning af väckt fråga angående inskränkning af vin- och ölutskänknigen vid vapenöfningsmöten, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Första Kammarens tillfälliga utskotts den 10 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 9, i anledning af väckt fråga angående handeln med vin och maltdrycker.

Punkten a).

Herr Nyström, Carl: Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande innehåller följande ord: »vid diskussionen inom Första Kammaren 1896 — se prot. n:o 27 sid. 28 — yttrade en talare: »När man i Danmark fick den misslyckade öllagen, steg bränvinskonsumtionen i förfärande grad. Detta tyckes tyda på, att den Konungens befallningshafvande hade rätt, som för icke längesedan sade, att ölet har i icke oväsentlig grad inskränkt bränvinsförbrukningen; ty försvarar jag ölets ställning, tilltager bränvinsförbrukningen; förbättrar jag deremot ölets ställning, motverkar det bränvinet. Ätminstone synes mig erfarenheten från Danmark gå i denna riktning». Då, enligt Andra Kammarens tillfälliga utskott, denna uppgift icke blef af någon motsagd, och dess innehåll syntes vara af en viss vikt, hade man vändt sig till Danmark för att få ett officiellt intyg i saken, och enligt detta intyg skulle ofvannämnda yttrande sakna tillräcklig grund. Då detta yttrande, som af utskottet fatt en sådan tillvitelse, fälles af mig, anhåller jag att med några ord få bemöta nämnda tillfälliga utskott. Icke så, att jag skulle drista göra mitt lilla mellanhafvande med utskottet till en sak inför denna församling, men därför att det

Om bestämmande af gräns mellan svagdricka och starkare malt-drycker.

Om be-
stämmande af
gräns mellan
svagdricka och
starkare malt-
drycker.
(Forts.)

från Danmark komma intyget verkligen är värdt att med några ord kommenteras.

Jag kan icke begripa, att detta intyg — och sådant det är, saknar det ej betydelse för bedömandet af våra förhållanden — kunnat uppmuntra Andra Kammarens tillfälliga utskott att yttra sig såsom det gjort. Detta intyg innehåller i korthet sagdt först detta, som jag beder få fastslå i Första Kammarens minne, att en förminskning i bränvinsförbrukningen kan bero på nykterhetsrörelsen och andra liknande orsaker, men beror efter all sannolikhet tillika i väsentlig grad på ökad förbrukning af bäjerskt öl, och vidare att bränvinsförbrukningens ökning under första hälften af det med 1890 börjande decenniet nog väsentligen beror på förminskning af förbrukningen af bäjerskt öl på grund af ölskatten. Den andra af dessa satser bestyrkes särskildt genom det danska utlåtandet. Hade den nedgång i bränvinsförbrukningen, som till 1890 gjorde sig märkbar, fortsatt i motsvarande grad efter nämnda år, så hade medeltalet för den årliga förbrukningen under perioden 1892—96 blifvit 27,2 i stället för, såsom nu blef fallet, 35,3, räknadt i millioner danska potter. Om något bättre uttryck genom statistiska data för den satsen, att ökad ölförbrukning står tillsammans med minskad bränvinsförbrukning, och minskad ölförbrukning står tillsammans med ökad förbrukning af bränvin, kan påvisas, så vill jag se detsamma; mig synes detta tillräckligt bevisande. Den danske intygsutgifvaren säger, »det är origtigt att uttala, att bränvinskonsumtionen stigit i förfärande grad». Ja, huruvida det är förfärande, beror på, huru pass lättskrämd man är, och att ett utskott med herr Waldenström till ordförande icke hör till de klenmodiga, lär väl få anses såsom en gifven sak. Men jag tror, att om vi hade motsvarande siffror för ögonen såsom ett uttryck för vårt lands förhållanden i detta afseende, hade vi visserligen anledning att blifva skrämde. Ty detta skulle betyda, att nedgången i bränvinsförbrukningen icke blott hejdats, utan äfven lemnat rum för en betydlig ökning, hvarvid man endast skulle hafva att trösta sig dermed, att ökningen icke vore fullt så stor, att bränvinsförbrukningen uppnådde samma höga siffra som då den stod på sitt maximum. Öfversatt på svenska förhållanden, skulle det se ut på följande sätt:

Det till förtäring disponibla bränvinet utgjorde i Sverige

1871—1875	11.8 liter
1876—1880	10.1 »
1881—1885	8.— »
1886—1890	7.1 »
1894	6.9 »

I Stockholm utgjorde afsättningen af spirituosa

1877—1878	26.56 liter
1893—1894	13.56 »

Antag att vi hade funnit denna vackra och i hufvudsak jemnt fortgående nedgång afbruten och ersatt af en deciderad uppgång, skulle då icke någon af herrarne, som vore mindre modig än

Andra Kammarens tillfälliga utskott, anse detta förfärande? Och enligt min åsigt vore det en ringa tröst att, i likhet med den danske intygsutgifvaren, kunna säga: siffran är dock icke så hög som under superiets klangdagar. Jag tycker, att det är mycket nog, då en nedgång öfvergått till en ökning, och finner mig fortfarande hafva fullgiltiga skäl att kalla ett sådant förhållande förfärande.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan bifölls.

Punkterna b) och c).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 15 och 21 i denna månad bordlagda memorial n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts till utskottet afåtna remisser angående tullbehandlingen af sirup och speldosor, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 15 och 21 innevarande månad bordlagda memorial n:o 14, om ändring kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894.

Om stämpel å vissa afhandlingar om köp af fast egendom.

Herr Östberg: Jag kan omöjligen finna, att tillräckliga skäl föreligga för den förändring af stämpelförordningen, som utskottet här föreslagit. Såsom det förnämsta skälet, hvarför aktiebolag böra vidkännas dubbel afgift för stämpelbeläggning vid förvärf af fast egendom, anför utskottet, att »då aktiebolag, som förvärfvat fast egendom, i regel kunde antagas behålla densamma i sin hand under ojemförligt längre tid än hvad förhållandet vore med enskilda personer, aktiebolag tillhörig fastighet långt mera sällan än enskildes fastigheter drabbades af stämpelskatt», och säger utskottet: »de skäl, som föranledde stadgandet om förhöjd stämpelafgift för aktiebolag, äro, enligt utskottets förmenande, tillämpliga jemväl på föreningar af nu ifrågavarande slag». För min del tror jag, att betydelsen af ifrågavarande skäl är långt mindre än man tänkt sig, ty erfarenheten visar, att aktiebolagen icke äro evigt bestående inrättningar; ganska ofta förekommer, att de åter sälja sina fastigheter. För öfrigt tror jag icke, att detta skäl ensamt har varit eller kunnat vara orsaken till den högre stämpelbeläggningen vid fastighetsförvärf af aktiebolag, utan att man dermed äfven velat träffa storkapitalet. Om man ur denna synpunkt betraktar föreliggande förslag, befinnes det, att den ifrågasatta stämpelafgiften just skulle drabba de mindre och obetydligare föreningar, som äro afsedda att vara till förman för de arbetande klasserna, och jag betviflar rigtigheten af att alägga en stämpelskatt, som drabbar på detta sätt. Jag tror äfven, att det med skäl skulle väcka

Om stämpel ä missnöje. Hvilka fastigheter är det som här skulle komma i fråga?
 vissa afhand- Jo, byggnader för bedrivande af handel, som tillhöra konsum-
 lingar om köp tionsföreningar, andelsmejerier, svagdricksbryggerier, tillhöriga
 af fast egen- föreningar af arbetare, samt arbetarebostäder. Det synes mig vara
 dom. rätt olämpligt att i sadana fall som de nämnda alägga en större
 (Forts.) stämpelskatt än den, som i vanliga fall är gällande. Nu kan
 man visserligen säga, att saken i de flesta fall icke mycket betyder,
 emedan föreningen, då den oftast sjelf bygger de hus, som för
 densamma erfordras, endast har att betala stämpel för den tomt
 som den förvärfvar sig, men förhållandet är icke alltid sådant,
 ty man kan tänka sig, att en bostadsförening i en stad inköper
 ett redan färdigbygdt hus, och i detta fall är det bostadsförenin-
 gen, en institution, hvars intressen man i allmänhet vill så myc-
 ket som möjligt tillgodose, som skulle drabbas af en högre stäm-
 pelskatt än den, enskilde personer få betala, något som knappast
 synes mig berättigadt. Då jag således icke finner tillräckliga
 skäl föreligga för den föreslagna lagändringen, anhåller jag, att
 kammaren, oaktadt utskottet varit enigt i sin framställning,
 måtte afslå densamma.

Herr Cavalli: Det framgår af det föredragna utskotts-
 betänkandet, att grunden, hvarför aktiebolag, som förvärfvar fast
 egendom, bör erlægga högre stämpelafgift vid lagfart å sådan
 egendom än enskilda personer, gäller äfven för registrerade ekono-
 miska föreningar, enär sådana föreningar likasåväl som aktiebolag,
 hvilka förvärfva fast egendom, i regeln kunna antagas behålla
 fastigheten i sin hand längre tid än enskilda personer, och an-
 ledningen, hvarför utskottet nu tagit initiativ till den föreslagna
 nya bestämmelsen, är den, att den nya inregistreringslagen, som
 gäller för föreningar af ifrågavarande slag, träder i gällande
 kraft detta år.

Frågan gäller här hufvudsakligen icke, såsom den föregående
 talaren ansåg, obetydliga ekonomiska föreningar, ej heller samman-
 slutningar af arbetare för att skaffa sig bostäder, utan det är
 tvärtom de stora affärsbolagen, som man med detta stadgande
 vill träffa, och för att värna deras intressen har man icke rätt
 att anslå den sträng, som den föregående talaren vidrörde. Hvad
 är skilnaden i förevarande fall mellan de stora grufbolagen och
 aktiebolagen? Ingen alls! I de förra vexla aktierna egare och
 i de senare skifta personerna, men aktiebolagen och de ekono-
 miska föreningarne ega fortfarande fastigheterna. Jag tror så-
 ledes, att utskottet haft fullgiltiga skäl för framläggandet af
 sitt förslag, men då det utan votering redan fallit i Andra Kam-
 maren, hyser jag icke mycken förhoppning att det skall gå igenom.
 För min del kan jag mycket väl finna mig häruti, men anser mig
 dock icke kunna underlåta att yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen jem-
 likt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till

hvad utskottet i nu förevarande memorial hemställt samt vidare på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 15 och 21 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt att efterbilda konstverk.

På framställning af herr talmannen beslöts, att förevarande utlåtande skulle till afgörande företagas sålunda, att först föredrogs paragrafvis utskottets deri framlagda förslag till lag med slutmeningen, ingressen och rubriken sist samt derefter utskottets i utlåtandet gjorda hemställan.

Utskottets förslag till lag angående rätt att efterbilda konstverk.

*Lagförslag
ang. rätt att
efterbilda
konstverk.*

1—4 §§.

Godkändes.

5 §.

Herr Petterson, Carl: Det är emot den af utskottet föreslagna lydelsen af denna paragraf som jag jemte en annan ledamot af utskottet reserverat mig: Utskottet har förutom just beträffande denna 5:te paragrafen hemställt om bifall till den kongl. propositionen i allt öfrigt, och utskottet stöder sig på att genom ett konstverks begagnande inom handverk eller industri ej något afsevärdt ingrepp sker uti konstnärens rätt. Såsom man häraf finner, medgifver utskottet, att ett ingrepp sker i konstnärens rätt, ehuru utskottet icke medgifver det vara »afsevärdt», men denna rätt bör skyddas, vare sig det ingrepp som hotar är litet eller stort. En konstnär målar en taffla eller utför ett skulpturarbete och bör då vara skyddad för efterbildning, ty hans verk har ett immaterielt värde, som kan förvandlas till materielt. Den kongl. propositionen gör undantag från den allmänna regeln för den händelse, att konstverk öfvergår till staten eller någon menighet eller är utställt på någon öppen plats eller anbragt å byggnads utsida, i sådana fall gäller icke konstnärens rätt till skydd mot efterbildning. Detta undantag vill utskottet utvidga derhän, att förbudet ej heller skulle gälla beträffande konstverks begagnande af handverkare och fabrikanter såsom förebilder vid tillverkning af husgeråd och andra till förbrukning ämnade varor eller till prydnader derå. Men detta finner jag såsom sagdt icke berättigadt, då det enligt min åsigt är ett ingrepp i en konstnärs goda rätt. Utskottet säger härom: »ett förbud mot dylik användning skulle komma att verka i ej ringa mån försärande

Lagförslag
ang. rätt att
efterbilda
konstverk.
(Forts.)

för handtverken och industrien, som hittills med full frihet kunnat ur konstverken hemta idéer till höjande af tillverkningarnas beskaffenhet och värde.» Men hvarför skall industrien just från konstverken hemta sina idéer. Tecknare och mönsterritare uppammas ju i våra konstindustriella skolor och få der inhemta kunskaper och idéer. Då jag anser det stridande mot billighet och rättvisa, att icke konstnärerna skulle få behålla sin rätt, hvaraf de kunna draga inkomst, kan jag icke finna den af lagutskottet medgifna tillåtelsen befogad, utan yrkar bifall till den uti kongl. propositionen föreslagna lydelsen af 5 §.

Herr Wieselgren: Jag skall bedja att få instämna med den föregående ärade talaren. Utskottet säger, att enligt dess åsigt genom ett konstverks efterbildning inom handverk eller industri något *afsevärdt* ingrepp ej sker uti konstnärens rätt. Men hvem skall bestämma, om ingreppet är *afsevärdt* eller icke? Så vidt jag förstår, bör det vara konstnären, som har rätt att bestämma i den frågan, och jag tror för min del, att han kan säga något helt annat än hvad utskottet säger. Det står vidare i betänkandet, att »ett förbud mot dylik användning skulle komma att verka i ej ringa mån försvärande för handtverken och industrien, som hittills med full frihet kunnat ur konstverken hemta idéer till höjande af tillverkningarnas beskaffenhet och värde.» Men detta är något, som handtverken och industrien får göra äfven hädanefter. Är det ej fråga om något mer än att *»hemta idéer»*, är det ingen som bestrider dem deras rätt. Denna paragraf vänder sig deremot tydligen emot efterbildandet af en *redan utförd idé*; det är deruti som rättskränkningen ligger, och då utskottet erkänner, att en rättskränkning här kan förekomma, tror jag, att utskottet handlat mera konsekvent, om det ställt sig på samma ståndpunkt som det kongl. förslaget; och anhåller jag därför att få yrka bifall till detsamma oförändradt.

Herr statsrådet Annerstedt: Jag anhåller få meddela, att Andra Kammaren nyss godkänt Kongl. Maj:ts förslag i fråga om lydelsen af den ifrågavarande paragrafen. Innan detta förslag med afseende å 4 och 5 §§ affattades, har ett icke ringa antal industriidkare varit sammankallade till öfverläggning i frågan, dervid man låtit sig angeläget vara att tillkalla representativa idkare af sådana industrier, som framför andra använda konstverk till förebilder, såsom t. ex. den keramiska industrien och metallindustrien. Dessa representanter förklarade, att på det sätt som, enligt Kongl. Maj:ts förslag, rättsförhållandena mellan konstnärer och industriidkare komme att ordnas, hvarvid industriidkare skulle hafva rätt att använda de i statens konstsamlingar förekommande konstverken till efterbildning, der icke konstnären sjelf gjort förbehåll, att de icke skulle få kopieras, vore industriens intresse fullt tillgodosedt. Vid angifna förhållanden synes någon tvekan icke kunna uppstå att, med bibehållande af det kongl. förslagets ly-

delse i dessa paragrafer, industriens rätt och intressen blifva fullkomligt tillgodosedda, och följaktligen föreställer jag mig, det icke skall möta några betänkligheter att bifalla Kongl. Maj:ts förslag i denna del.

*Lagförslag
ang. rätt att
efterbilda
konstverk.
(Forts.)*

Herr Ölander: Första paragrafen af föreliggande lagförslag innehåller bland annat: »originalt konstverk må ej under konstnärens lifstid utan hans samtycke till försäljning eller offentligt utställande efterbildas i den konstart, hvartill originalet hör.» Under sådana förhållanden finner jag det vara en själfklar sak, att detta stadgande icke kan tillämpas på handtverkare och fabrikanter, som tillverka möbler, husgerådssaker och andra till förbrukning afsedda varor. Dessa handtverkare och fabrikanter begagna ju icke samma konstart som konstnären och kunna således icke på något sätt göra intrång i hans rätt. Om en snickare såsom prydnad på ett skåp eller en chiffonier såsom förebild begagnar ett i gips eller marmor utfördt konstverk, så kan konstnären derigenom icke lida intrång i den konstart, hvartill konstverket hör. Han är ju icke snickare, han kan icke förfärdiga ett skåp eller chiffonier och han kan sålunda icke på detta sätt reproducera sitt konstverk, och icke kan man väl begära, att det ifrågasatta skyddet skall gifvas en så vidsträckt tillämpning, att derigenom handtverkare och fabrikanter hindras i den fria utöfningen af sitt yrke. Jag vet icke heller, att konstnären på något annat sätt skulle lida genom en dylik efterbildning. Man kan icke gerna tänka sig, att köparen af ett slöjdalster, hvarå ett konstverk afbildats, skulle genom att se efterbildningen afhållas från att skaffa sig själfva konstverket. Tvärtom synes det mig, som, för den händelse han finner behag i efterbildningen, detta snarare skulle utgöra en anledning för honom att jemväl förskaffa sig originalet. Till hvilka orimligheter detta stadgande enligt lydelsen i det kongl. förslaget skulle leda, kan man förstå, då man läser förslaget i 6 §, som handlar om straffet för och påföljden af olofligt efterbildande af konstverk. Tillämpas detta på det af mig angifna exemplet, ett skåp eller en chiffonier, skulle en handtverkare, som derå såsom förebild begagnat ett konstverk utan konstnärens tillåtelse, dömas icke blott till böter från 20, till 1,000 kronor, utan äfven till konstnären hafva förverkat det efterbildade, d. v. s. i detta fall skåpet eller chiffonieren, och icke nog dermed, han skulle äfven ersätta konstnären för alla de föremål af samma art, som han redan förtrytat. Men hvad har konstnären för rätt till föremål, som han själf icke kan förfärdiga och som äro utförda i en helt annan konstart än den han frambringar? Om nämnda föremål vore utförda i samma konstart, kunde dessa bestämmelser, om också stränga, likväl vara befogade; men att tillämpa dem äfven på föremål i en konstart, hvilken konstnären själf icke kan begagna, är både orimligt och obilligt. Sådant har äfven uppfattningen varit hos 1867 års lagstiftare, som i full öfverensstämmelse med första paragrafens innehåll gjort ett undan-

Lagförslag
ang. rätt att
efterbilda
konstverk.
(Forts.)

tag för fabrikanter och handtverkare i afseende å husgerådsartiklar och till förbrukning afsedda föremål. Utskottet har funnit de motiv, som anförts för detta undantag, ännu ega full giltighet och således icke kunnat tillstyrka en bestämmelse, som utan att lemna konstnärerna något skydd ingriper i fabrikanter och handtverkares fria utöfning af deras yrke. Jag får derfor anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Herr Leman: Jag skall endast med några ord replikera hvad den siste talarne yttrade.

För min del kan jag icke finna, att en person har någon i lag eller i sakens beskaffenhet grundad rätt att betaga en annan frukterna af hans arbete. Det är ett absolut undantagsförhållande, att en person må hafva en sådan rätt; då skall det nemligen gälla ett viktigt statsändamål eller dylikt. Den siste talarne sade, att man betager handtverkarne rätten att efterapa. Ja, detta är fullkomligt billigt. Och det exempel den siste talarne anförde är efter mitt förmenande högst olyckligt valdt. Han talade om möbler. Men det blefve nog icke så mycket inom möbelindustrien, som efterapningar komme att ske, utan vi hafva ett par andra viktiga grenar af industrien — nemligen keramiken och och gjuterierna — der efterapning komme att göra sig gällande. Jag hemställer, huruvida det kan vara rätt, att, om en konstnär exempelvis förfärdigat en liten statyett, som finnes utmärkt och som vinner bifall, en fabrikant skall kunna, utan att betala konstnären ett öre, gjuta af den, om han blott ofvanpå den sätter en lampa, en klocka eller dylikt. Detta finner jag vara ganska obilligt, och jag tror, att det är just på sådant sätt efterapningen skulle komma i fråga. Dessutom skulle utskottets förslag framkalla en lagstiftning, som öppnade en bakdörr. Först gjorde man rummet klart från otillbörliga gäster, men sedan öppnade man en bakdörr och medgafve att några finge komma in. Detta tror jag vore ganska olyckligt.

För min del får jag liksom de fleste talarne yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Pettersson, Carl*, att motsvarande paragraf af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet skulle godkännas.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till herr *Petterssons* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Öfriga delar af förslaget.

Godkändes.

Utskottets i utlåtandet gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 15 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt att återgifva fotografisk bild, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflemnade kongl. propositionerna.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Nilsson* under tio dagar från och med morgondagen och friherre *Akerhielm, Gustaf*, från och med den 26 i denna månad till innevarande riksmötes slut.

Justerades nio protokollsutdrag för detta sammanträde; hvar efter kammaren åtskildes kl. 3,16 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 23 April.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Upplästes ett inkommet läkareintyg af följande lydelse:

Herr brukspatron *N. Fosser* är f. n. till följd af sjukdom (emellanåt påkommande anfall af kolik) förhindrad att lemna sitt hem; intygas på heder och samvete.

Linköping 21 april 1897.

H. Nordenström.
1:ste Provinsialläkare.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 34, till Konungen angående tullbevillningen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 48—50.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 53, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut med afseende å punkterna 1, 3 och 4 af utskottets utlåtande n:o 40 angående föreslagna jernvägsanläggningar för statens räkning;

hvarefter på framställning af herr talmannen beslöts, att detta memorial skulle uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,53 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
